



**A Nyírábrányi Kis-Mogyorós (HUHN20027)
különleges természetmegőrzési terület
Natura 2000 fenntartási terve**



Debrecen
2021.

Készítette

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partner

E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület
Bogland Természet-, és Környezetvédelmi Betéti Társaság
BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.

Vezető szakmai koordinátor

Kapocsi István

Szakmai koordinátor

Lesku Balázs

Tóth Pál

Dr. Juhász Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Szigetvári Csaba

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Hasznosi László

Közreműködő szakértők

Demeter László

Lukács Attila

Monori György

Somlai Tibor

Dr. Sum Szabolcs

Dr. Szigetvári Csaba

Szabó Gyula

Tóth Pál

Tokaji Kitti

Varga András

© Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2021.

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv

1.	A terület azonosító adatai.....	5
1.1.	Név.....	5
1.2.	Azonosító kód.....	5
1.3.	Kiterjedés.....	5
1.4.	A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	5
1.4.1.	Jelölő élőhelyek.....	5
1.4.2.	Jelölő fajok.....	5
1.5.	Érintett települések.....	6
1.6.	Egyéb védettségi kategóriák.....	6
1.7.	Tervezési és egyéb előírások.....	7
1.7.1.	Természetvédelmi kezelési terv.....	7
1.7.2.	Településrendezési eszközök.....	7
1.7.3.	Körzeti erdőtervek.....	7
1.7.4.	Tájégségi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek.....	7
1.7.5.	Halgazdálkodási tervek.....	7
1.7.6.	Vízgyűjtő-gazdálkodási terv.....	7
1.7.7.	Egyéb tervek.....	7
2.	Veszélyeztető tényezők.....	8
3.	Kezelési feladatok meghatározása.....	19
3.1.	Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	19
3.2.	Kezelési javaslatok.....	20
3.2.1.	Élőhelyek kezelése.....	21
3.2.2.	Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	46
3.2.3.	Fajvédelmi intézkedések.....	47
3.2.4.	Kutatás, monitorozás.....	47
3.2.5.	Mellékletek.....	49
3.3.	A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	51
3.3.1.	Agrártámogatások.....	51
3.3.2.	Pályázatok.....	57
3.3.3.	Egyéb.....	57
3.4.	A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	58
3.4.1.	Felhasznált kommunikációs eszközök.....	58
3.4.2.	A kommunikáció címzettjei.....	58
3.4.3.	Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	59

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Nyírábrányi Kis-Mogyorós természetmegőrzési terület (kTT)	különleges
-------------------------	--	------------

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20027
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	168,65 ha
--------------------------------	-----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

A jelölő élőhelyek és állatfajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2019. évi változatát vettük alapul.

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 6260* - Pannon homoki gyepek
- 91E0* Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)
- 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
- 7230 - Mézskedvelő üde láp- és sásrétek

*: kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

1.4.2. Jelölő fajok

- Réti angyalgyökér (*Angelica palustris*)
- Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)
- Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- Harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*)

1.5. Érintett települések

Hajdú-Bihar megye: Nyírábrány

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)	
Nyírábrány	Hajdú-Bihar megye	168,65 ha	100,00%	3,03%

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

A terület egy része (155,62 ha) a Hajdúsági Tájvédelmi Körzet (kiterjedése 7101,1 ha) része (130/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet a Hajdúsági Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról). 42,71 ha fokozottan védett terület.

A tervezési terület nem érint különleges madárvédelmi területet.

A tervezési terület az Országos Ökológiai Hálózat magterület (100%) övezetével átfed.

Ex lege védett két Nyírábrány 0505/3, 0505/4 hrsz-ú ingatlan is, de még nem került sor határozati lehatárolásra.

Típus	Kód	Név	Átfedés (ha)	Átfedés (%)	Kapcsolódó jogszabály száma
egyedi jogszabállyal kihirdetett, védett természeti terület	201/TK/88	Hajdúsági Tájvédelmi Körzet	155,62 ha (42,71 ha fokozottan védett)	92,28% (25,33% fokozottan védett)	2/1988. (V. 26.) KVM rendelet, 130/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet a Hajdúsági Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról
„ex lege” láp	HNL194	Kis-Mogyorós	2,64 ha	1,57%	A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv.
országos ökológiai hálózat magterület övezet	MT	-	168,64 ha	100,00%	Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

Hajdúsági Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési terve 1996. A kezelési terv elkészítése még a kezelési terv dokumentációkra vonatkozó egységes követelményrendszer kidolgozása előtt történt és hivatalosan nem került elfogadásra.

1.7.2. Településrendezési eszközök

Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat közgyűlésének 13/2010. (IX.17.) önkormányzati rendelete Hajdú-Bihar megye területrendezési tervéről.

Nyírábrány Nagyközség Önkormányzatának 20/2020. (X.30.) sz. rendeletével jóváhagyott helyi építési szabályzat egységes szerkezetben.

1.7.3. Körzeti erdőtervek

Guthi erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (érvényes: 2014.01.01 – 2023.12.31.) Ügy száma: IX-G-001/13170/14/2012. Kelt: 2014. december 1.

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

A Nyírábrányi Kis-Mogyorós különleges természetmegőrzési terület a Tiszántúli Vadgazdálkodási táj Hajdúsági Erdőpuszták vadgazdálkodási tájegységbe tartozik. A tájegység vadgazdálkodására a Tiszántúli Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről szóló 13/2018. (VII. 3.) AM rendeletben foglaltak az irányadóak.

„Mogyorós” Földtulajdonosi Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-900860-107) Vadgazdálkodási üzemterve érvényes: 2037. február 28. Jóváhagyó határozat ügyiratszám: HB-03/FM/00178-3/2019.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A területen halgazdálkodási vízterület nem található, így halgazdálkodási terv sem vonatkozik rá.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

2-15 Berettyó alegység vízyűjtő-gazdálkodási terve – Közreadta a Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság (TIVIZIG). Elfogadás dátuma: 2016. április.

(<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149> alapján)

1.7.7. Egyéb tervek

Réti angyalgyökér (*Angelica palustris*) fajmegőrzési terve. Kiadta: Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2006. Jóváhagyta: Dr. Persányi Miklós Környezetvédelmi és Vízügyi Miniszter, 2006.

Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) fajmegőrzési terve. Kiadta: Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal, 2006. Jóváhagyta: Dr. Persányi Miklós Környezetvédelmi és Vízügyi Miniszter, 2006.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy; M= közepes; L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
N02	Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	H	75	<p>6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>); 7230-Mészkedvelő üde láp- és sásrétek, 91E0*-Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>); 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): A Natura 2000 területen a különböző mértékben nedvesséigényes élőhelyeken az utóbbi évek során jól érzékelhető száradás következett be, mely folyamatnak egyaránt lehetnek természetes, valamint mesterséges (emberi tevékenységből származó) okai. A természetes eredetű tényezők között elsősorban hazánk globális éghajlatváltozással összefüggő változásai említendők, hiszen évtizedes időtávokat vizsgálva csökken az évi átlagos csapadékmennyiség és növekszik az átlaghőmérséklet. A kiszáradás hatására a jelölő élőhelyek vízborítást, tartósan nedves talajt, vagy párás környezetet igénylő karakterfajai, erdők esetében a lombkorona uralkodó fafajai visszaszorulnak, ami általános elszegényedéshez, az élőhely leromlásához, megszűnéséhez vezethet.</p> <p>Réti angyalgyökér (<i>Angelica palustris</i>): A jelölő növényfaj természetes vízviszonyokkal jellemezhető, időszakosan vízhatás alatt álló élőhelyekhez kötődik, igényli a tartóssabban nedves talajt és párás környezetet. A kiszáradás visszaszorulását, eltűnését okozhatja.</p> <p>Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): Az élőhely száradása a díszes tarkalepke számára optimális mikroklíma megváltozását eredményezheti, továbbá a vízbázis csökkenése károsan befolyásolhatja a faj tápnövényeinek fejlődését és az avarszínt kedvezőtlen hatással lehet az átnyaraló lárváknak szükséges természeti körülmények biztosítása szempontjából is. A száradás tehát – különösen hosszabb távon – fokozottan negatív hatással van a díszes tarkalepke populációinak egyedszámára, illetve reprodukciós képességére.</p> <p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A biotópok teljes vagy részleges kiszáradása káros hatású lehet a nagy tűzlepke állományainak fennmaradása szempontjából, mert a rétek vízháztartási egyensúlyának romlása: (a) A lepkefaj tápnövényeit képező sóskafélék (<i>Rumex</i> spp.) arányának csökkenését, illetve e növények fejletlenségét eredményezheti, mely tényezők kedvezőtlenül</p>

				<p>befolyásolhatják a nőstény egyedek petézési lehetőségeit, illetve peterakási hajlandóságát.</p> <p>(b) A lepkék számára nektárforrást képező virágos növények arányának csökkenését idézheti elő.</p> <p>(c) Kedvezőtlenül befolyásolja a lepkék optimális élőhelyi igényének megfelelő üde mikroklímát.</p> <p>Harántfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>): A jelölő csigafaj természetes vízviszonyokkal jellemezhető, időszakosan vízhatás alatt álló élőhelyekhez kötődik, igényli a tartósabban nedves talajt és párás környezetet. A klímaváltozás miatti kiszáradás visszaszorulását, eltűnését okozhatja.</p>
K02	Leccsapolás	H	100	<p>6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>); 7230-Mészkedvelő üde láp- és sásrétek; 91E0*-Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>); 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>); 6260*-Pannon homoki gyepek; Réti angyalgyökér (<i>Angelica palustris</i>); Diszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>); Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>); Harántfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>): Az élőhelyek száradását előidéző mesterséges okok között kiemelkedő hatású a mesterséges leccsapoló árkok és csatornák révén történő vízelvezetés. Ennek révén a vízborítás mértéke, a talaj víztelített állapotának időtartama csökken. A „N02 Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében” megnevezésű veszélyeztető tényező kapcsán leírtak e helyütt is érvényesek mindegyik érintett jelölő élőhely és faj tekintetében.</p>
C01	Ásványkitermelés (pl. kőzet, érc, kavics, homok, kagyló)	H	0,5	<p>6260*-Pannon homoki gyepek: A tervezési területnek a településhez közelebb eső részein kisebb kiterjedésben korábbi homokbányászat okozta tájsebek találhatóak, esetleges illegális homokbányászat előfordulása a jövőben sem kizárható. A bányászat az élőhelyet lokálisan megsemmisíti, a helyreállítás lehetősége korlátozott, ugyanakkor megnő a gyomosodás, inváziós fajok megtelepedésének kockázata.</p>
A06	Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)	M	10	<p>6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>); 7230-Mészkedvelő üde láp- és sásrétek: A gyepek rendszeres kaszálásának hiányában fokozódik a területen a cserjésedés, nádasodás, ami a jelölő gyepek, láprétek fokozatos eltűnését okozza. A kaszálás visszaszorulásával a megelőző évtizedekben bizonyos eredetileg fátlan gyepek, lápréti már záródó cserjés-fás növényzet, vagy nádas alakult ki.</p> <p>Réti angyalgyökér (<i>Angelica palustris</i>): A gyepek, sásrétek kaszálás hiányában való becserjésedése a jelölő növényfaj eltűnésével jár, illetve megtelepedése gátolt. Záródó cserjés</p>

				alatt állománya erősen visszaszorul, eltűnik. A jelen területen elsősorban a faj erdőszegélyi potenciális/korábbi élőhelyeit veszélyezteti főként a kaszálás hiányában történő cserjésedés.
A09	Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés	M	20	<p>6260*–Pannon homoki gyepek: Az erősebb legeltetéssel érintett területrészeken, a kihajtási útvonalak, itatóhelyek környékén a homoki gyepek az erős igénybevétel hatására elszegényednek, zavarástűrő és gyomfajok szaporodnak el, növekszik az inváziós fajok megtelepedésének esélye.</p> <p>Réti angyalgyökér (<i>Angelica palustris</i>): Ez a jelölő növényfaj meglehetősen érzékeny a legeltetésre. Már közepesen erős legeltetés hatására is visszaszorul. Jelenlegi igen szűk elterjedése a tervezési területen bizonyára összefügg a korábbi időszak nagyobb intenzitású legeltetésével.</p> <p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): Az intenzív legeltetés: (a) magában foglalja annak veszélyét, hogy a haszonállatok túlzott mértékű terhelésnek teszik ki az érintett biotópok talaját és ennek következtében károsíthatják a gyepek struktúráját, illetve felsérthetik a talajfelszínt. Mindez elősegítheti az eredeti növényzet fajkészletének romlását és ezzel párhuzamosan tájidegen, inváziós növényfajok (aranyvessző (<i>Solidago virga-aurea</i>), amerikai kőrís (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>)), gyomok megtelepedését, azaz végső soron az élőhely természeti minőségének számottevő mértékű romlását idézheti elő; (b) jelentősen csökkentheti az élőhelyen rendelkezésre álló tápnövények mennyiségét, mely körülmény korlátozza a nőtényi lepkék petézési lehetőségeit, illetve lárvastádiumban a hernyók táplálékhoz jutását; (c) leronthatja azt a – magas fűvű részeket is magában foglaló – vegetációs struktúrát, amely a lepkék pihenése és területőrző viselkedése szempontjából lényeges élettani feltétel; (d) a nektárforrást képező virágos növények arányának csökkenését idézheti elő, ami hátrányosan befolyásolhatja a lepkék táplálkozási lehetőségeit.</p> <p>Harántfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>): A faj igen érzékenyen reagál élőhelyének legeltetésére, az erős taposás, folyamatos rágás, kaszáló sarjulegeltetés hatására erősen visszaszorul. Jelenlegi állományainak többsége is a legeltetéssel nem érintett területrészekre esik.</p>
C15	Egyéb bányászati és kitermelési tevékenység	M	5	6510-Sík- és dombvidéki kaszálórét (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>): A tervezési területen néhány helyén korábbi anyagnyerés nyomaként egyenetlen, gödrös felszín maradt vissza. Bár ezeken a helyeken az üde mocsárréti-kaszálóréti növényzet részben

				helyreállt, megfelelő kezelése nehezen megoldható (a kaszálás lényegében kizárt, a legeltetés is problematikus). Ezekon a helyeken az élőhely erősen cserjésedik, kiterjedése visszaszorul.
G08	Hal- és vadállomány kezelése	M	20	7230-Mészkedvelő üde láp- és sásrétek; 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>); 91E0*-Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>): A területen a jelentős vadállomány, elsősorban a vaddisznó túrásával helyenként komoly lokális bolygatást okoz, ami az élőhelyek érzékenyebb, kis állományú specialista fajainak visszaszorulását okozhatja, továbbá elősegíti egyes inváziós fajok terjedését, és megnehezíti az erdőfelújítást. Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): A díszes tarkalepke populációira káros hatással van, ha a túlszaporodott vadállomány egyedei – leggyakrabban az élelem után kutató vaddisznók – feltúrják, kitapossák az erdők talaját és ezzel jelentősen károsítják, illetve szélsőséges esetekben helyenként ki is pusztítják a lepkefaj élőhelyét képező erdőtagok aljnövényzetét. Mindez fokozott veszélyt jelent a lárvákra, melyek nyár közepén az avarszintbe húzódnak, ott táplálkoznak, majd később ugyancsak a talajszínt vonulnak nyugalmi állapotba (aestiválnak), valamint később ott is telelnek.
I01	Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok	L	<1%	6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>); 6260*-Pannon homoki gyepek; 7230-Mészkedvelő üde láp- és sásrétek; 91E0*-Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>); 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): A terület jelentős részén számos agresszíven terjedő inváziós faj megjelent, de a természetvédelmi kezelésnek köszönhetően tömeges terjedésük még nem tapasztalható. A lágyszárúak közül gyepes és cserjés területeken és erdőszegélyeken egyelőre kisebb gócpontokban a selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>) van jelen. Az említett inváziós faj a jelölő élőhelyeken különösen bolygatás esetén megfelelő kezelés hiányában jelentős mértékű invázióra képes, és a beszántott gyepek helyreállítását is gátolja. Kialakuló állományuk alatt az élőhelyek állapota kedvezőtlen irányban változik, szélsőséges esetben megsemmisülhet.
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	M	10	6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>); 6260*-Pannon homoki gyepek; 7230-Mészkedvelő üde láp- és sásrétek; 91E0*-Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>); 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): A terület jelentős részén számos agresszíven terjedő inváziós faj megjelent, de a természetvédelmi kezelésnek köszönhetően tömeges terjedésük még nem

			<p>tapasztalható. A fás szárú inváziósok közül a kisebb területeken, de több foltban terjedő amerikai kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>), a zöld juhar (<i>Acer negundo</i>), kései meggy (<i>Prunus serotina</i>), a gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) a legfontosabbak. A fehér akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>) mint erdőalkotó fafaj jelentős kiterjedésben jelen van, terjedése a szomszédos erdős és gyeves élőhelyeken is megfigyelhető. A lágyszárúak közül gyeves és cserjés területeken és erdőszegélyeken egyelőre kisebb gócpontokban a magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>) van jelen. Az említett inváziós fajok a jelölő élőhelyeken különösen bolygatás esetén megfelelő kezelés hiányában jelentős mértékű invázióra képesek, és a beszántott gyepek helyreállítását is gátolják. Kialakuló állományuk alatt az élőhelyek állapota kedvezőtlen irányban változik, szélsőséges esetben megsemmisülhet.</p> <p>Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): Egyes biotópok természeti állapotának általános romlása (például szukcesszió eredményeként), illetőleg helytelen erdészeti beavatkozások vagy egyéb eredetű káros tevékenységek következtében inváziós növényfajok (zöld juhar (<i>Acer negundo</i>), magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>), amerikai kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>)), jelenhetnek meg a faj élőhelyeit képező egyes erdőtagokban. A díszes tarkalepke állományai szempontjából mindez főként azért jelenthet veszélyt, mert az özönnövények terjedése a lepkefaj tápnövényeinek egyidejű visszaszorulását eredményezheti, tehát az ilyen folyamatok hátrányosan befolyásolják (illetve szélsőséges esetben hosszabb távon akár meg is szüntethetik) a lárvák táplálkozási lehetőségeit. A faj tápnövényei közül a veronika-félék [borostyánlevelű veronika (<i>Veronica hederifolia</i>), valamint esetenként a hosszú levelű veronika (<i>Veronica longifolia</i>) állományainak csökkenését idézheti elő lokálisan például az aranyvesszők [elsősorban a kanadai aranyvessző (<i>Solidago canadensis</i>) vagy a magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>)] térnyerése, míg a magyar-, illetve a magas kőris (<i>Fraxinus angustifolia</i> és <i>Fraxinus excelsior</i>) vonatkozásában például az amerikai kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>) vagy a zöld juhar (<i>Acer negundo</i>) arányának növekedése értékelhető veszélyforrásként. A vizsgált élőhelyek természeti minőségének romlásában szerepe lehet továbbá az olyan növények terjedésének is, mint a kései meggy (<i>Prunus serotina</i>), a gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>), illetve a selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>), mely fajok állományainak visszaszorítása, illetőleg elszaporodásuk megakadályozása a díszes tarkalepke populációinak megóvása szempontjából fontos természetvédelmi érdek.</p> <p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): Főként a rendszeresebben bolygatott, illetve a gazdálkodó tevékenységekkel együtt járó káros hatásokkal fokozottabb mértékben terhelt gyepeken ronthatja jelentős mértékben a faj élőhelyét képező gyepek természetességét a tájidegen, inváziós növények ((magas aranyvessző (<i>Solidago gigantea</i>), amerikai kőris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>)), gyomok jelenléte és terjedése. Az ilyen növényfajok fokozatosan</p>
--	--	--	--

				kiszoríthatják a nagy tűzlepke tápnövényeinek, valamint a nektárforrását képező virágos növények állományait, illetőleg csökkenthetik azok arányát, miközben az eredeti vegetációs struktúrát is megváltoztathatják, ezáltal pedig szűkíthetik a lepkék életterét, továbbá hátrányosan befolyásolhatják a populációk reprodukciós képességét.
L02	Fajösszetétel változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mezőgazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)	M	15	<p>6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>); 7230-Mészkedvelő üde láp- és sásrétek; 6260*-Pannon homoki gyepek: A legeltetés és kaszálás visszaszorulásával a megelőző évtizedekben bizonyos eredetileg fátlan gyepes, lápréti már idősebb cserjés-fás növényzet, vagy nádas alakult ki. A záródó fás növényzet alatt a jelölő élőhelyek jellege teljesen átalakul, idővel megsemmisülhetnek – bár a folyamat visszafordítható. A cserjésedés a kezeléseknek köszönhetően megállt, de a korábban becserjésedett területek kiterjedése jelentős.</p> <p>Réti angyalgyökér (<i>Angelica palustris</i>): A gyepek, sásrétek kaszálás hiányában való becserjésedése a jelölő növényfaj, illetve potenciális termőhelyeinek eltűnésével jár. Záródó cserjés alatt állományuk erősen visszaszorul, eltűnik.</p> <p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): Az üde rétek eredeti fajkészletének romlása sok helyütt a nektárforrást képező virágos növények, továbbá a tápnövények számának csökkenésében, illetve a gyomok, özönfajok arányának emelkedésében mutatkozik meg leginkább, mely folyamatok veszélyeztetik a lepkefaj optimális életfeltételeinek biztosítását. A mezőgazdasági eredetű fenyegetettség mellett esetenként jelentősek a cserjésedés negatív hatásai is, ami nem csak a lágyszárú vegetáció visszaszorulása, de a faj életterének szűkülése miatt is veszélyfaktorként értékelhető.</p>
D06	Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek)	L	0,5	91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>): A jelölő erdei élőhely szegélyénél villamos légvezeték halad át. Ezen a területen a keményfaliget spontán, pionír állományként való felnövekedését a vezetékpászta karbantartása akadályozza, ugyanakkor egyes tájidegen fajok számára a nyomvonal terjedési folyosót jelent.
A10	Extenzív legeltetés vagy alullegetetés	L	15	6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>); 6260*-Pannon homoki gyepek: A tervezési terület korábban alapvetően legeltetéssel hasznosított gyepterületének egyes részei (különösen a településtől távolabbi, az erdő szegélyéhez közelebbi) területek felszárász kaszálóréti és homoki sztyeppréti jellegű gyepeken a legeltetés visszaesése miatt jelentősen fokozódik a cserjésedés, avarosodás. Hosszabb idő alatt ez bizonyos gypalkotó fajok eltűnéséhez, záródó cserjés estén az élőhelyek megsemmisüléséhez vezethet.

B03	Erdőfelújítás idegenhonos, vagy tájidegen fajokkal vagy azok betelepítése (beleértve az új fajokat és GMO-kat)	L	1,5	91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmus minor</i>); 91E0*-Egyes éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőris (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>): A jelölő erdei élőhelyeket tartalmazó erdő területének egy kisebb részén korábbi felújítások nyomán részben tájidegen fajok (legnagyobb arányban nemes nyárok) is állományalkotók. Az ilyen területeken a jelölő erdei élőhelyek csak szegényes származékállományként ismerhetők fel.
L05	Csökkenő termékenység / genetikai leromlás (pl. beltenyésztés vagy endogámia)	L	<1	Réti angyalgökök (<i>Angelica palustris</i>): A jelölő növényfaj jelenlegi állománya kicsiny és elszigetelt, ami a genetikai állomány leromlásához, a populáció hanyatlásához vezethet.
Kód	A területre kívülről ható veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy; M= közepes; L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
J01	Felszíni és felszín alatti vizeket érintő kevert forrású szennyezés (édesvízi és szárazföldi)	H	5	Harántfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>): A faj számára letális veszélyforrás lehet, ha a környező mezőgazdasági területekről a csatornák közvetítésével bejut a szennyezett víz a területre.
Kód	Potenciális veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy; M= közepes; L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
B12	Ritkítás (lombkoronaszintben)	H	10	Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): A nevelő vágások és egyéb tisztítások akkor jelenthetnek érdemi veszélyt a díszes tarkalepke állományaira, ha: (a) a faj tápnövényét képező hazai kőris fajok mennyiségének jelentős mértékű csökkenését, illetve (b) járulékos hatásként a jó természetességű erdei aljnövényzet számottevő károsodását vagy pusztulását eredményezik.

B21	Mechanikai növényvédelmi módszerek erdészeti alkalmazása, kivéve a lombkoronaszint ritkítását	H	10	Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): Mivel a lepkefaj lárvái nyár közepétől fokozatosan a talajszintre húzódnak fészkeikből és életük további szakaszában már ott tartózkodnak – egy ideig táplálkoznak, majd nyugalmi állapotba kerülnek (átnyaralnak), valamint később áttelelnek – ezért a faj élőhelyein az aljnövényzet eltávolítása jelentős mértékben veszélyeztetheti a díszes tarkalepke állományainak fennmaradását.
B05	Fakitermelés újratelepítés vagy természetes felújulás nélkül	H	10	Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): A díszes tarkalepke tipikusan erdei faj, élőhelyi igényei – így például az optimális mikroklíma és napfény-mennyiség, valamint a tápnövények rendelkezésre állása – megfelelő fajösszetételű és szerkezetű fás vegetáció meglétét teszik szükségessé. Ebből következik, hogy ha a lepkefaj élőhelyén az őshonos faállomány újratelepítés vagy természetes felújítás nélkül kerül kitermelésre, úgy mindez jelentős veszélyforrásnak minősül a díszes tarkalepke érintett populációinak fennmaradása szempontjából. A fenti veszélyeztető tényező erdőterületen kívül eső faállomány esetében áll fenn.
K01	Víz kivétel felszíni, felszín alatti vagy kevert vizekből	H	8	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>); díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): A mezőgazdasági célra történő felszíni vízkivétel a környező üde rétek és erdők vízbázisának csökkenését idézheti elő.
A08	Gyepterület kaszálása vagy vágása	H	8	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A faj fejlődésmenete szempontjából helytelen időpontban, illetve túlzott gyakorisággal történő, valamint a nagy tűzlepke élőhelyét képező gyepek egészén azonos időben végrehajtott kaszálás: (a) A lepkék kikelését megelőző stádiumban lévő állatok (peték, lárvák vagy bábok) pusztulását eredményezheti (különösen gépi műveletek, továbbá a széna egészének összegyűjtése és elszállítása esetén). (b) Ronthatja, illetve megszüntetheti a faj alapvető élőhelyi igényeinek megfelelő, optimális vegetációs struktúráját. (c) A tápnövények időleges elvonása miatt csökkentheti a nőstény egyedek peterakási hajlandóságát, továbbá szűkítheti vagy súlyosabb esetben megszüntetheti azok petézési esélyeit, illetőleg a már kikelt lárvák táplálkozási lehetőségeit. (d) Hátrányosan befolyásolhatja a lepkék számára optimális mikroklímát és gyorsíthatja az élőhely száradásának ütemét. (e) Veszélyeztetheti a nektárforrást képező virágos növények kellő mennyiségben és minőségben való rendelkezésre állását a rajzási időszakokban. Réti angyalgyökér (<i>Angelica palustris</i>): A nem megfelelő időszakban, július-szeptember között; vagy évi kétszeri végzett kaszálás esetén a jelölő növényfaj virágzása, termésérlelése elmaradhat.

				Harántfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>). A faj élőhelyein nagy, összefüggő területen rendszeresen végzett kaszálás hatására visszaeshet az egyedsűrűség.
H04	Vandalizmus vagy gyűjtogatás	M	20	Harántfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>): A faj populációja élőhelyének leégése esetén erősen visszaesik. Rendszeresen visszatérő égetés esetén ki is pusztulhat a területről. Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): Különösen a száraz, aszályos időjárási körülmények között jelenthet fokozott veszélyt a lepkefaj élőhelyét képező erdőtagokban történő tűzgyújtás, hiszen egy esetleges erdőtűz mind a tápnövények állományában, mind pedig a lepkepopulációkban jelentős károkat okozhat.
K05	Víztestek fizikai változása	M	5	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A csatornákat szegélyező vegetáció kezelése során érdemes ügyelni a mozaikosság elvének szem előtt tartására, ideértve különösen, hogy a lepkefaj fejlődésmenete szempontjából érzékeny időszakokban a növényzet sehol ne kerüljön azonos időben és teljes körűen eltávolításra a nagy tűzlepke szóban forgó biotópjairól, mert az ilyen beavatkozás káros hatású lehet a lárvák táplálkozása, illetve a lepkék szaporodása szempontjából.
A05	Kis táji elemek felszámolása (pl. sövények, kőfalak, nyílt árkok, források, magányos fák) mezőgazdasági parcellák összevonása céljából	L	2	Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): Mivel a közönséges fagyal (<i>Ligustrum vulgare</i>) a díszes tarkalepke tápnövényének minősül, ezért az érintett biotópokban végzett erdészeti cserjeritkítások során a fagyalbokrok teljes mértékű vagy jelentős arányú eltávolítása szűkítheti a faj lárváinak táplálkozási lehetőségét.
B20	Növényvédő szerek erdészeti használata	L	5	Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>): A díszes tarkalepke populációira az erdészeti vegyszerek alkalmazása különösen akkor jelenthet számottevő veszélyt, ha az erdei kártevőként számon tartott rovarfajok – például a gyapjaslepke (<i>Lymantria dispar</i>) – elleni védekezés nem szelektív rovarölő anyagokkal történik.
J01	Felszíni és felszín alatti vizeket érintő kevert forrású szennyezés (édesvízi és szárazföldi)	L	10	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A nagy tűzlepke jó vízellátású, üde biotópokban tenyészik, mely területeken, illetve azok közvetlen közelében nyílt vizek (elsősorban csatornák, lefűződött csatornaszakaszok vagy buckaközi mélyedésekben kialakult állóvizek) hálózata húzódik. Mivel a szóban forgó felszíni vízbázisok egyes szakaszai olyan parcellákat is érintenek, melyeken mezőgazdasági vagy erdészeti tevékenységet végeznek, ezért a felszíni vizek szennyeződése – amennyiben a szennyezett víz a nagy tűzlepke élőhelyét képező gyepekre jut - veszélyforrást jelenthet a lepkefaj tápnövényeire, valamint az egyedekre nézve egyaránt (például a gépjárművekből kifolyó és vízbe mosódó olajszármazékok, illetve a gazdálkodó tevékenységek során alkalmazott növényvédő szerek, gyomirtók, műtrágyák vagy egyéb vegyszerek következtében).

M08	Áradás (természetes folyamat)	L	10	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A nagy tűzlepke lárvája jól alkalmazkodott tipikus élőhelyeinek természeti sajátosságaihoz: nyugalmi időszakát megelőzően olyan szövedéket készít, amelyben tartósabb vízállásokat is túlél. Ez a védelem ugyanakkor nem korlátlan, hiszen a lárvák (de a peték vagy a bábok is) hosszabb idő elteltével elpusztulnak a vízben.
-----	-------------------------------	---	----	--

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:

A Nyírábrányi Kis-Mogyorós különleges természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjaintalálhatók.

A természetvédelmi célállapot:

A Natura 2000 területen a természetvédelmi célkitűzés, hogy a jelölő közösségi jelentőségű élőhelyek - a 6510 kódú „Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)”; a 7230 kódú „mészkedvelő üde láp- és sásrétek”, a 91F0* kódú „keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)”, valamint a jelölő státusra javasolt 91E0* kódú „enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)” és 6260* kódú „pannon homoki gyepek” legalább az alapállapotfelmérés során tapasztalt kiterjedésben, karakterüket megőrizve, az azokat fenntartó gazdálkodás keretében, a Nyírábrányi Kis-Mogyorós területére jellemző, ott található természetes mozaik formájában fennmaradjanak.

A jelölő élőhelyek megőrzésével egyidejűleg a célkitűzés része a Natura 2000 területen található jelölő fajok: a réti angyalgöyökér (*Angelica palustris*), a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), a díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*), és a jelölő harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*) állományainak természetes élőhelyeiken való megőrzése, lehetőség szerint összehangoltan a nem jelölő státusú közösségi jelentőségű fajok – mocsári teknős (*Emys orbicularis*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), apró fillércsiga (*Aniscus vorticulus*), vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), kiskészű aszat (*Cirsium brachycephalum*) védelmének szempontjaival.

A megjelölt prioritások szerinti célállapot megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a terület egyéb természetes, közösségi jelentőségű (de nem jelölő) élőhelyek kiterjedésének, karakterének, egységes táji megjelenésének, természetes biológiai sokféleségének fennmaradása is biztosítható legyen, különös tekintettel az ott előforduló, jelentős értéket képviselő védett fajok igényeire.

A célállapot eléréséhez rendelt célkitűzések:

- A terület egységének, természetes élőhelyi sokféleségének megőrzése: a különböző kaszálóréti, lápréti, lápi fás és fátlan élőhelyek, homoki legelők, keményfaligetek, és azokkal szerves élőhelyi együttest alkotó egyéb természetközeli élőhelytípusok megőrzése szükséges, azok megóvása beszántással, erdősítéssel, fásítással, beépítéssel, bányászati tevékenységgel, vonalas létesítmények kialakításával, bővítésével szemben.
- A területen található gyepek fenntartása a megfelelő kaszálási/legeltetési rendszer alkalmazásával biztosítható, amely alkalmazkodik az élőhelyi sokféleséghez: Általános célkitűzés a terület összes gyeptípusára vonatkozóan a kíméletes, az élőhelyi

adottságokhoz alkalmazkodó legeltetés, illetve a mérsékelt, kaszálatlan mozaikokat is meghagyó kaszálás - akár kombinált - alkalmazása. Kiemelten fontos a réti angyalgyökér (*Angelica palustris*) élőhelyein a faj igényeivel összehangolt, kíméletes kaszálással történő kezelés megvalósítása. A fő cél a területen mozaikosan található rétek, homoki legelők, láprétek és ligeterdők mozaikjai fennmaradásának biztosítása.

- A cserjésedő vagy nádasodó gyepek, illetve lápi élőhelyek esetében célzott beavatkozással – cserjeirtás, tisztító kaszálás, legeltetéssel való megnyitás szükséges az élőhelyek nyíltságának megőrzésére. Ugyanakkor a gyepek és erdők határán spontán módon kialakult, előrehaladottabb állapotú cserjés-fás szegélynövényzetben a természeteshez közeli erdőszegély-állapot megőrzése bizonyos sávban megőrzendő.
- A fűzlápok és lápi zsombékosok élőhelykomplexeiben a beavatkozások, kezelések mértékét a minimális szükséges mértéken belülre szükséges korlátozni, ahol a fő cél a fátlan és fás lápi élőhelyek egyensúlyának fenntartása.
- A terület lápi, lápréti élőhelyeinek, továbbá az azokhoz kötődő jelölő fajok állományainak fenntartásához szükséges azok megfelelő vízigényének kielégítése, amit a területet érintő belvízelvezető célú csatornákon és árkokon a megfelelő, lecsapolást mérséklő vízkormányzással szükséges biztosítani. A célkitűzéshez tartozik az érintett belvízelvezető szerepű csatornák jelenleginél kíméletesebb kezelése-fenntartása (kotrás, vízi növényzet irtása stb.), rajtuk további záró műtárgyak létesítése a területet drénező hatás mérséklésére.
- Célzott beavatkozásokkal szükséges megakadályozni a tájidegen intenzíven terjedő, illetve inváziós fajok terjedését. A nagyobb tömegben, vagy több ponton terjedő fajok – akác (*Robinia pseudoacacia*), kései meggy (*Prunus serotina*), gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), zöldjuhar (*Acer negundo*), aranyvessző-fajok (*Solidago* spp.), selyemkóró (*Asclepias syriaca*) esetében a terjedő állományok jelentős mértékű visszaszorítására, a kisebb mennyiségben jelen levő fajoknál az inváziós gócpontok felszámolására kell törekedni.
- A tervezési területen érintett, legalább karakterében őshonos fafajú (természetes, féltermészetes) erdőfoltokban szükséges átállni olyan erdőkezelési módszerre, mely a folyamatos erdőborítást biztosítja (tarvágás, teljes talajelőkészítés és tuskózás nem végezhető), és egyidejűleg biztosítani szükséges a természeteshez közel álló erdőszerkezet – erdőtársulásnak megfelelő elegyesség, szintezettség, az idős (részben odvas) faegyedek és holt faanyag kellő arányú megléte, tájidegen fafajok minél csekélyebb aránya – is.
- A tájidegen fafajú, vagy részben tájidegen és intenzív terjedésre képes inváziós fafajokkal elegyes erdőterületeken az inváziós fa- és cserjefajok visszaszorítása az elsődleges cél. Emellett olyan beavatkozások, amelyek során az erdőtermészetességi mutatók javulhatnak.
- A terület nagyvadállományát szükséges olyan szinten tartani, ami nem akadályozza az egészséges erdődinamikát, és nem veszélyezteti a gyeptársulásokat sem.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, fajvédelmi, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt

részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). A közösségi jelentőségű élőhelyekre és fajokra vonatkozó kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat.

„A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési előírás-javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervkészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.”

A Nyírábrányi Kis-Mogyorós Natura 2000 területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 10 kezelési egység lehatárolása indokolt, amelyek térképi megjelenítését a 3.2.5 mellékletek fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2015-ban tapasztalt természeti adottságok alapján történt, 1:10.000 alapléptékben. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen nem mesterséges vonalat, pl. szántó, csatorna határ követő egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetőek. A kezeléseket, beavatkozásokat gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai megváltozhatnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekinthető, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

Művelési ágakra vonatkozó információk, a terület adottságai, elérendő célállapot, ehhez rendelkezhető általános előírás-javaslatok:

A Nyírábrányi Kis-Mogyorós a tájegység adottságainak megfelelően kicsiny területen – talajtani, felszínmorfológiai, mikroklimatikus, vízgazdálkodási és egyéb termőhelyi és vegetációs szempontból – igen eltérő adottságú, egymással mozaikoló területeket tartalmaz. Az elmúlt évtizedek termelés szerkezeti és természetbeni változásaival összefüggésben a földhivatali nyilvántartás szerinti művelési ágak csak részben feleltethetők meg a tényleges állapotnak. Az elkülönített, és alábbiakban részletezendő kezelési egységek (KE) ugyan több – nem csupán természetvédelmi – szempontból jobban tükrözik a művelési-gazdálkodási lehetőségeket, de a művelési ágaknak megfelelő áttekinthetést is részletezzük:

- a) Erdő művelési ágú területek: Az erdő művelési ágú területek kiterjedése összesen 46,35 ha. A terület erdészeti nyilvántartás szerinti erdőállománya 24 részletben helyezkedik el, melyek közül kettő tisztásként és egy vízállásként elkülönített – nagy természetvédelmi

jelentőségű – részlet. Az erdőrészletek túlnyomó része állami tulajdonú, 8,53 ha kiterjedésben vannak magántulajdonú erdők. A természeti adottságaik alapján erdőnek minősíthető területek és a hivatalos erdészeti, illetve földhivatali nyilvántartás szerint erdőnek minősülő területek határa és kiterjedése apró eltérésekkel lényegében egybeesik. Emellett számottevő a spontán erdősülés különböző stádiumaiban levő de nem erdő művelési águ területek aránya, ahol – a természetvédelmi cél a zárt fás állományok fenntartásával csak részben összeegyeztethető. Az erdészeti nyilvántartás szerinti erdőterületeken a hatályos erdőtervrendelet előírásai – annak hatályos időtartamán belül – megfelelnek a természetvédelmi célkitűzéseknek. A jelen fenntartási terv Kezelési Egységekre (KE) vonatkozó előírás javaslatai részben az erdőtervrendelet által nem szabályozott, az egyedi beavatkozások tervezése során releváns részletek, részben a hosszabb távú, azaz az eljövendő erdőgazdálkodási tervezési eljárások során érvényesíthető, értelmezendő. Az erdőkkel kapcsolatos javaslatokat a KE-8, KE-9, KE-10 kezelési egységekre vonatkozó pontokban részletezi a fenntartási terv. A nyilvántartás szerint erdőnek nem minősülő, de erdőszerű területek vonatkozásában a KE-7 kezelési egységek tartalmazzák a részletes információkat.

- b) Rét és legelő művelési águ területek. A tervezési terület legnagyobb részét gyepek teszik ki, amelyek legeltetéses illetve kaszálósos hasznosítása a gyakorlatban nem esik egybe az ingatlannyilvántartás szerinti „rét” illetve „legelő” művelési ágba való besorolásukkal. A rét művelési águ területek kiterjedése összesen 2,64 ha, a legelő művelési águ területeké 106,60 ha. A rét művelési águ területeken kizárólag kaszálósos használat folyik, míg a legelő művelési ágon a hasznosítási mód nagyrészt legeltetés (elsősorban juh és szarvasmarha), kisebb területen kaszálás. A rét és legelő művelési águ területeken csekély kiterjedésben fás és cserjés állományok is találhatóak. A fenntartási terv kezelési javaslatai a rét és legelő művelési águ területek esetén élőhelyi/termőhelyi adottságaik alapján prorizálva a legeltetéses illetve kaszálósos használat fenntartására irányulnak: a szárazabb, nyíltabb homokgyepekben a legeltetés (KE-2 kezelési egység), az üde mocsárréti és zárt homokgyepi élőhelyeken (KE-1 kezelési egység) a legeltetés és kaszálás együttes fenntartását irányozzák elő. A kifejezetten lápréti jellegű élőhelyeken a javasolt kezelési mód a kíméletes kaszálás (KE-3 kezelési egység). A tartósabb vízborítású területrészekre gazdálkodástól való kímélet és csak kifejezetten természetvédelmi célú kaszálás vagy legeltetés a javaslat (KE-5 kezelési egység). A nyilvántartás szerint legelőnek minősülő, de erdőszerű területek vonatkozásában a KE-7 kezelési egységek tartalmazzák a részletes információkat. Külön javaslatokat fogalmaz meg a terv az egykori anyaggyerőhelyek helyén kialakult legelő művelési águ területek kezelésére (KE-4 kezelési egység).
- c) Szántó művelési águ területek. A szántó művelési águ terület egyetlen összefüggő területi egységben, csekély arányban (1,25 ha) fordul elő területen. Ezen a területen természetvédelmi helyreállítás folytán, parlageredetű szárazgyep található, amelyet kaszálással hasznosítanak. A szántó művelési águ területre vonatkozó kezelési javaslatokat a KE-6 kezelési egység leírása tartalmazza.

(a) Kezelési egység kódja: KE-1

(b) Kezelési egység meghatározása:

A terület alapvetően üde mocsárréti-kaszálóréti jellegű gyepeinek nagyobb egybefüggő egységei, amelyekben belül a természetes termőhelyi változatosságnak megfelelően egyéb, kisebb kiterjedésű – mocsári, lápi, száraz gyepi, fás – gazdálkodási szempontból egységben kezelhető élőhelyfoltok is előfordulnak. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): mocsárrétek (D34)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), lápi zsombékosok, zsombék-semlyék komplexek (B4), nem zsombékoló magassárrétek (B5), patakparti és lápi magaskórósok (D5), ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet (D6), homoki sztyepprétek (H5b), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), üde és nedves cserjések (P2a), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA)
- Natura 2000 élőhelyek: 6510–Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*), 7230–Mészkedvelő üde láp- és sárrétek, 6260*–Pannon homoki gyepek
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: pompás sisakoskosbor (*Anacamptis palustris* subsp. *elegans*), hússzínű ujjaskosbor (*Dactylorhiza incarnata*), törpecickány (*Sorex minutus*), buglyos szegfű (*Dianthus superbus*), tükrös busalepke (*Heteropterus morpheus*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A területen elsősorban kíméletes legeltetéses, másodsorban kaszálásos gazdálkodás fenntartása javasolható, természeti értékek védelmét figyelembe vevő megfontolásokkal. Legeltetéses használat során előnyben részesítendő a szarvasmarha. A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység egész területe országos jelentőségű védett természeti területen található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni (pl. legeltetés, kaszálás és számos egyéb tevékenység is engedélyköteles).

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonekezelésében lévő gyepek esetében a fentiekén túl „A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonekezelésében lévő gyepterületek gazdasági hasznosításának természetvédelmi szabályzata”-ban foglalt előírásokat szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- Felületetés nem megengedett. (GY01)
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10)
- Felázott talajon munkavégzés nem megengedett. (GY14)
- Tűzpázták létesítése nem megengedett. (GY15)

- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22)
- A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése. (GY28)
- A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése. (GY30)
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságának szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni. (GY31)
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása. (GY33)
- Legeltetési sűrűség 0,4-0,6 állategység/ha. (GY42)
- A gyepen legelészakított terület kialakítása, ami nem haladja meg a parcella 20%-át. (GY61) */Megjegyzés: A legelészakított területek kialakítása a nagy tűzlepke (Lycaena dispar) védelme érdekében; a következők szerint: ideiglenes legelészakítást területek kialakítása szükséges a terület 15-20%-án, május 15. – június 15., illetve augusztus 5. – szeptember 15. között. A megjelölt időszakon kívül ezeken a területeken is folytatható legeltetés./*
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67) */Megjegyzés: Elsődlegesen legeltethető állatfaj a területen a szarvasmarha./*
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68) */Megjegyzés: amennyiben a szarvasmarhával való legeltetés nem megoldható./*
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70) */Megjegyzés: amennyiben a szarvasmarhával való legeltetés nem megoldható./*
- A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni. (GY80)
- Mozaikos kaszálás folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. A kaszálások között legalább 1 hét teljen el. (GY91)
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92)
- A kaszálatlan terület kaszálásonként más helyen történő kialakítása. (GY98)
- A kaszálatlan terület legalább 50%-ának a tábla belsejében történő biztosítása. (GY100)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el. (GY116)
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117)
- A legelészakított terület kialakítása a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve. (GY122)

Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti parkigazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

(f) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területének azokon a részein, ahol a cserjés-fás növényzet a korábbi használat elmaradása miatt magas arányt ért el, esetleg teljesen záródott, ott a fa- és

cserjefajok nagyobb arányú visszaszorítása szükséges, és azok helyén kaszálásos, vagy legeltetéses használattal a gyeppel visszatelepedését szükséges elősegíteni. Ilyen erőteljes cserjésedés-fásodás különösen az őshonos fafajú erdőtömbbel szomszédos gyeprészeket jellemző. Itt a cserjés állományt úgy szükséges visszaszorítani, hogy az erdő és a gyeppel adminisztratív határa között mintegy 5-10 méteres sávban a természetes erdőszegélyre jellemző élőhelyi szerkezet maradjon fenn. Azaz ebben a sávban a jelen kezelési egység területére esően cserjeszintjében erősebben, lombkoronaszintjében csak kevésbé (<50%), a szomszédos erdőből spontán módon megtelepedett őshonos fa- és cserjefajok felső szintjével jellemezhető, de a legeltetésből nem kizárt átmeneti gyeppel-erdő zóna fenntartása javasolt.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található természetes gyeptípusok huzamosabb ideje legeltetéssel, illetve kaszálással történő fenntartása a jövőben is megfelelően szolgálja azok fennmaradását. A meglehetősen kiterjedt kezelési egység területén lehetséges, sőt, az élőhelyi sokféleség fenntartása szempontjából kívánatos és a gazdálkodói racionalitásnak is megfelel a legeltetéses és kaszálásos használat párhuzamos fenntartása. A legeltetéses használat lehetőség szerint előnyben részesítendő, mert ezzel a módszerrel a mocsárrétekbe ágyazott számos kisebb-nagyobb fátlan lápi zsombékos folt jó állapotban való fenntartása (a zsombékos struktúra megőrzése mellett) nagyobb biztonsággal megoldható, mint gépi kaszálás esetén. Legeltetés esetében az élőhelyi sokféleség, illetve az itt előforduló nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) védelme érdekében a szarvasmarha legelési sajátosságai miatt előnyben részesítendő a juh, lófélék, bivaly, illetve kecske használatával szemben.

A közepes intenzitású legeltetés esetén a kezelési egység változatos élőhelyeinek természeti állapota fenntartható, nagyobb intenzitású legeltetés esetén viszont a gyeppel felszakadozása, a legelőgyomok terjedése, az időszakosan víztelített talajú gyepekben a talajstruktúra kedvezőtlen átalakulása várható. A kíméletes, évente egyszeri, mozaikos, a jogszabályi előírásnak megfelelő méretű kaszálatlan foltokat hagyó, ezáltal kevésbé homogenizáló kaszálás ugyancsak jó lehetőség a jelentős természeti értékű gyepek fenntartására, viszont a gyepekbe ágyazott kisebb zsombékosok kezelése így nem megoldható.

A kezelési egység területén jellemző a jelölő faj nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) előfordulása is, amelynek a megőrzését mind a kaszálás, mind a legeltetés kíméletes, a faj igényeivel összeegyeztethető folytatása szolgálhatja. Az őshonos fafajú erdőtömbbel szomszédos területen fás-cserjés növényzet bizonyos mértékű erdőszegélyszerű, megfelelő összetétellel való meghagyása esetén a hazai kőriskajkák és a fagyal jelenlétét igénylő díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) szükségletei is szem előtt tarthatók.

(a) Kezelési egység kódja: KE-2

(b) Kezelési egység meghatározása: A terület alapvetően száraz-félszáraz zártabb homoki legelő jellegű gyepeinek nagyobb egybefüggő egységei, amelyeken belül a természetes termőhelyi változatosságnak megfelelően egyéb, kisebb kiterjedésű – mocsárréti, mocsári, nyílt homokgyepi, fás – gazdálkodási szempontból egységben kezelhető élőhelyfoltok is előfordulnak. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): homoki sztyepprétek (H5b), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): nyílt homokpusztagyepek (G1), mocsárrétek (D34), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), nem őshonos fafajú facsoportok, erdősávok és fasorok (S7)
- Natura 2000 élőhelyek: 6260*–Pannon homoki gyepek, 6510–Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A területen elsősorban kíméletes legeltetéses, szükség esetén kaszálósos gazdálkodás fenntartása javasolható, természeti értékek védelmét figyelembe vevő megfontolásokkal. Legeltetéses használat során előnyben részesítendő a szarvasmarha. A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység egész területe országos jelentőségű védett természeti területen található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996. évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyionkezelésében lévő gyepek esetében a fentiekén túl „A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyionkezelésében lévő gyepterületek gazdasági hasznosításának természetvédelmi szabályzata”-ban foglalt előírásokat szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- Felülvetés nem megengedett. (GY01)
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10)
- Tűzpázták létesítése nem megengedett. (GY15)
- Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás. (GY19)
- A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése. (GY28)
- A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése. (GY30)
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a

meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni. (GY31)

- A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása. (GY33)
- Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 állategység/ha. (GY40)
- A gyepen legeléskizárt terület kialakítása, ami nem haladja meg a parcella 10%-át. (GY60)
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67)
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68)
- Legeltethető állatfaj: kecske. (GY69) /*Megjegyzés: kecske legeltetése kizárólag juhnyáj részeként javasolható. A vegyes juh-kecske nyájban legfeljebb 10% kecske arány javasolható.*
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el. (GY116)
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117)
- A legeléskizárt terület kialakítása a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve. (GY122)
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti parkigazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós, élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén a jelenlegi formájukat rendszeres legeltetés révén elért, a pannon homoki gyepek zártabb típusát képviselő száraz gyepek jellemzőek. A legeltető gazdálkodás fenntartása alapvetően jól szolgálja az élőhelytípus igényeinek fenntartását, ugyanakkor a jelölő élőhely biológiai sokféleségének javítása és a legelés okozta eróziós hatás mérséklésére szükséges a nagyobb produktív úde rétekhez képest kisebb átlagos állatsűrűséget alkalmazni. Hasonló célból indokolt – a Nemzeti Park Igazgatósággal egyeztetett, néhány éves forgóban változó helyszíni területe részekén – a legeléstől kímélt foltokat fenntartani (összehangoltan a szomszédos, nagyobb fűhozamú úde legelők használatával).

(a) Kezelési egység kódja: KE-3

(b) Kezelési egység meghatározása: Magas természetességi értékű, kaszálással kezelt lápos jellegű, kaszáló- és sásrétek és a velük mozaikot alkotó egyéb gyepek kisebb összefüggő

területegységei, részben a jelölő faj réti angyalgyökér (*Angelica palustris*) fontos populációjának előfordulásával. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): mocsárrétek (D34), nem zombékoló magassárrétek (B5), meszes láprétek, rétlápok [*Caricion davalliane*] (D1)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): lápi zombékosok, zombék-semlyék komplexek (B4), homoki sztyepprétek (H5b), fűzlápok (J1a), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), üde és nedves cserjések (P2a), őshonos fajú facsoportok, faszorok, erdősávok (RA), nem őshonos fafajú ültetett faszorok, facsoportok, erdősávok (S7)
- Natura 2000 élőhelyek: 7230-Mészkedvelő üde láp- és sásrétek, 6260*-Pannon homoki gyepek, 6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*), 91E0*-Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: réti angyalgyökér (*Angelica palustris*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*), harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: pompás sisakoskosbor (*Anacamptis palustris* subsp. *elegans*), hússzínű ujjaskosbor (*Dactylorhiza incarnata*), lápi nádtippán (*Calamagrostis stricta*), széleslevelű gyapjúsás (*Eriophorum latifolium*), mocsári tőzegpáfrány (*Thelypteris palustris*), elevenszülő gyík (*Zootoca vivipara*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységben a kíméletes kaszálásos használat folytatása indokolt, (ennek részletei az előírás-javaslatok között kerülnek kifejtésre, ld. 4b pont.). A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység egész egy része országos jelentőségű védett természeti területen található, ezért ott kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyionkezelésében lévő gyepek esetében a fentiekén túl „A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyionkezelésében lévő gyepterületek gazdasági hasznosításának természetvédelmi szabályzata”-ban foglalt előírásokat szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- Felülvetés nem megengedett. (GY01)

- Tárcsázás nem megengedett. (GY10)
- Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.(GY14)
- Tűzpázták létesítése nem megengedett. (GY15)
- Kizárólag kaszálással történő hasznosítás. (GY20)
- A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése. (GY28)
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságának szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni. (GY31)
- A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni. (GY80) /Megjegyzés: A kaszálás időpontját javasolt június 30. előtt, vagy szeptember 30. után elvégezni, az inváziós fajokkal erősen fertőzött állományrészek kivételével./
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92)
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása. (GY107)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el. (GY116)
- A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető. (VA03)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területének azokon a részein, ahol a cserjés-fás növényzet a korábbi használat elmaradása miatt magas arányt ért el, esetleg teljesen záródott, ott a fa- és cserjefajok nagyobb arányú visszaszorítása szükséges, és azok helyén kaszálásos használattal a gyep visszatelepedését szükséges elősegíteni. Ilyen erőteljes cserjésedés-fásodás különösen az őshonos fafajú erdőtömbbel szomszédos gyeprészeket jellemző. Itt a cserjés állományt úgy szükséges visszaszorítani, hogy az erdő és a gyep adminisztratív határa között mintegy 5-10 méteres sávban a természetes erdőszegélyre jellemző élőhelyi szerkezet maradjon fenn. Azaz ebben a sávban a jelen kezelési egység területére esően cserjeszintjében erősebben, lombkoronaszintjében csak kevésbé (<50%), a szomszédos erdőből spontán módon megtelepedett őshonos fa- és cserjefajok felső szintjével jellemezhető átmeneti gyep-erdő zóna fenntartása javasolt.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén olyan mocsárréti, lápréti jellegű élőhelyek fordulnak elő, amelyek a túlságosan intenzív kaszálás hatására könnyen elszegényednek. Kaszálás hiányában viszont cserjésedés, inváziós fajok terjedése, ezáltal a gyepek eltűnése várható. Kiemelten fontos szempont, hogy a területen található a jelölő faj réti angyalgyökérnek (*Angelica palustris*) a fenntartási terv elfogadásának időszakában ismert egyetlen stabilnak tekinthető állománya. A legeltetés nagyobb kockázatot jelent a réti angyalgyökér (*Angelica palustris*) esetében, ezért mint területhasználati mód, a kezelési egység területén kerülendő. Kaszálás során a jelentősebb kiterjedésű kaszalatlanul hagyott terület, illetve magas fűtarló a faj túlélési

lehetőségeit segítik. A kezelési egység területén jellemző a jelölő faj nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) előfordulása is, amelynek a megőrzését a kaszálás kíméletes folytatása szolgálhatja. Az őshonos fafajú erdőtömbbel szomszédos területen fás-cserjés növényzet bizonyos mértékű erdőszegélyszerű, megfelelő összetétellel való meghagyása esetén a hazai kőrís fajok és a fagyal jelenlétét igénylő díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) szükségletei is szem előtt tarthatók.

(a) Kezelési egység kódja: KE-4

(b) Kezelési egység meghatározása: egykori anyaggyerőhely igen egyetlen felszínén kialakult változatos, helyenként üde vagy szárazabb gyepi, máshol mocsári növényzetű, részben erősebben cserjésedő, fásodó élőhelyegyüttes. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): jellegtelen üde gyep (OB), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), jellegtelen száraz-félszáraz gyep (OC), mocsárrétek (D34), homoki sztyepprétek (H5b)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), nem zsombékoló magassárrétek (B5), üde és nedves cserjések (P2a)
- Natura 2000 élőhelyek: 6260*–Pannon homoki gyep, 6510–Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: pompás sisakoskosbor (*Anacamptis palustris* subsp. *elegans*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység területe gazdálkodásra jelenlegi állapotában csak korlátozottan alkalmas. A legelőként való fenntartás esetleg a kezelési egység területének szegélyi, kevésbé becserjésedett részein lehetséges, de a rendkívül egyenetlen felszín miatt ennek ésszerűsége vitatható. A területen az önerdősülés folyamata előrehaladott, és mivel alapvetően őshonos fajokkal történik, nem jelölő élőhelyek rovására, ezért az természetvédelmi szempontból sem kifogásolható.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A gyep (OB) esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység egész területe országos jelentőségű védett természeti területen található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő gyep (OB) esetében a fentiek mellett „A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő gyep területek gazdasági hasznosításának természetvédelmi szabályzata”-ban foglalt előírásokat szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- Felülvétés nem megengedett. (GY01)
- Tárcsázás nem megengedett. (GY10)
- Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás. (GY18)
- A gyepes cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése. (GY28)
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságának szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni. (GY31)
- Legeltetési sűrűség 0,2-1,0 állategység/ha. (GY41)
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67)
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68)
- Legeltethető állatfaj: kecske. (GY69)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el. (GY116)
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117)
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti parkigazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós, élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén a korábbi jelentős emberi felszínalakítás ellenére egyes jelölő gyepes, továbbá vizes élőhelyek közepesen vagy jobban leromlott állapotú változatai, származékai megtalálhatók, együttesen értékeket hordozó élőhelyegyüttest alkotnak. Állapotuk fenntartása az egyenetlen felszín miatt kaszálással nem lehetséges, viszont a legeltetés bizonyos mértékig megoldható, egyúttal alkalmas eszköz az élőhelykezelésre.

(a) Kezelési egység kódja: KE-5

(b) Kezelési egység meghatározása:

Viszonylag tartós vízborítású, részben fás, részben fátlan lápi jelölő élőhelyek (zsombékosok, fűzlápok), amelyek alapvetően lápi jellegük, tartós vízborításuk, részben elszigetelt elhelyezkedésük miatt nem képezik a kaszálóként kezelt területek részét, viszont erdőnek sem minősülnek. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): lápi zombékosok, zombék-semlyék komplexek (B4), fűzlápok (J1a), láp- és mocsárerdők (J2)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): úszólápok, lápos tőzeges nádasok (B1b), nem zombékoló magassásrétek (B5), üde és nedves cserjések (P2a), őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), nem őshonos fafajú facsoportok, erdősávok és fasorok (S7)
- Natura 2000 élőhelyek: 7230-Mészkedvelő üde láp- és sásrétek, 91E0*-Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: vidrafű (*Menyanthes trifoliata*), rostostövű sás (*Carex appropinquata*), gyepes sás (*Carex cespitosa*), lápi nádtippán (*Calamagrostis stricta*), molyhos nyír (*Betula pubescens*), babérlevelű fűz (*Salix pentandra*), békaliliom (*Hottonia palustris*), csermelyaszat (*Cirsium rivulare*), mocsári tőzegráfrány (*Thelypteris palustris*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A területen érdemi gazdálkodási tevékenység nem folyik, az élőhelyi jellegzetességek alapján az nem is indokolt. Mindazonáltal a kaszálásnak, illetve legeltetésnek a részleges, meghatározott terület egységen és céllal (gyommentesítés, felhalmozódott avar eltávolítása, vegetáció záródásának csökkentése, nád visszaszorítása, nyílt iszapfelszín kialakítása), a területileg illetékes nemzeti park igazgatóság kezdeményezésére történő végrehajtásának lehetőségét szükséges fenntartani. A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó élőhelytípusaira nincsenek.

A kezelési egység egész területe országos jelentőségű védett természeti területen található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése. (GY28)
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a

meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni. (GY31)

- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat meghagyása. (GY32)
- Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges. (GY104)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el. (GY116)
- A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető. (VA03)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós, élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység élőhelytípusai, amennyiben a megfelelő vízellátás - a vegetációs időszak jelentős részében felszíni vízborítás, illetve egész évben víztelített talaj – biztosított, különösebb beavatkozás nélkül fenntarthatók, hasznosításuk gazdálkodási szempontból sem releváns. A kezelési egység területe zombékos jellege és tözeges, a vegetációs időszak nagy részében vízborított vagy víztelített talaja miatt a természetes élőhelyek sérülésének kockázata nélkül rendszeresen nem kaszálható vagy legeltethető; fenntartása szempontjából ez nem is szükséges. A viszonylagos érintetlenség a jelölő harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*) számára különösen kedvező. A fenntartás szempontjából a túlzott cserjésedés és az inváziós fajok terjedésének megelőzése elsődleges. Eseti beavatkozásként, meghatározott céllal (gyommentesítés, felhalmozódott avar eltávolítása, vegetáció záródásának csökkentése, nád visszaszorítása, nyílt iszapfelszínek kialakítása), célszerű lehet a kezelési egység egy részének területén kaszálást, vagy legeltetést végezni, amennyiben a területileg illetékes nemzeti park igazgatóság azt kezdeményezi.

(a) Kezelési egység kódja: KE-6

A KE-6 kezelési egységhez peremén található szántóterületek, parlagok tartoznak. A kezelési egység átfed védett területtel.

(b) Kezelési egység meghatározása:

Természetközeli élőhelyek szegélyén található szántóföldek, parlagok.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): egyéves intenzív szántóföldi kultúrák (T1), extenzív szántók (T6), fiatal parlag és ugar (T10)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), nem őshonos fafajú facsoportok, erdősávok és fasorok (S7)

- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: -
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén a természetvédelmi célkitűzéseket a terület gyepké alakítása, vagy őshonos fajú erdőtelepítés (élőhelyrekonstrukció keretében végzendő) szolgálja. Amennyiben az nem megvalósítható, a szántóföldi gazdálkodáshoz kötődő javaslatok relevánsak.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység meghatározó élőhelytípusaira nincsenek.

A kezelési egység területének egy része országos jelentőségű védett természeti területen található, ezért ott kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

Az esetleges élőhelyrekonstrukció keretében helyreállítható gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett. (SZ19)
- Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni. (SZ37)
- Melioráció nem megengedett. (SZ46)
- Drénezés nem megengedett. (SZ48)
- Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető. (SZ49)
- Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása. (SZ52) /Megjegyzés: inváziós faj: parlagfű/
- Tájidegen fűmagkeverékkel történő vetés nem megengedett. (SZ63)
- Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható. (GY119)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Javasolt a szántóterületek füves élőhelyé alakítása, majd kaszálóként vagy legelőként való hasznosítása. Mivel a felhagyott szántókra gyorsan betelepülni képes inváziós fajok (magas aranyvessző, selyemkóró) nagy mennyiségben vannak jelen a szántószegélyeken, természetvédelmi szempontból is sikeres gyepesítés csak fűmagvetéssel kivitelezhető. A gyeptelepítésnél réti csenkesz (*Festuca pratensis*), réti perje (*Poa pratensis*), csomós ebír (*Dactylis glomerata*), szárazabb térszínen veresnadrág csenkesz (*Festuca pseudovina*) alkalmazása javasolható.

Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés kizárólag őshonos, tájhonos fafajokkal javasolható. Az erdőtelepítést olyan, magas vágáskorra tervezhető fafajokkal javasolt kivitelezni, amelyek állománya nem kedvez inváziós terjedésre hajlamos fajok elszaporodásának. Előnyben részesítendők a zárt, esetleg több szintű állományt képező fafaj kombinációk.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A szántók füves területté alakítását az indokolja, hogy – a szomszédos természetközeli területek, jelölő élőhelyek vonatkozásában – a szántóművelésből adódó kockázatok (növényvédőszer, műtrágya atmoszféra) ezáltal csökkenthetők. Amennyiben a gyeprekonstrukció nem megvalósítható, a szántóföldi művelés folytatása mellett a környezetkímélő besorolású vegyszerekre és a műtrágyahasználat mellőzésére vonatkozó javaslatok, vagy őshonos fafajú erdő telepítése csökkenthetik a káros hatások kockázatát.

(a) Kezelési egység kódja: KE-7

(b) Kezelési egység meghatározása:

Őshonos fafajú, de spontán terjedő tájidegen fajokkal kisebb-nagyobb mértékben elegyes erdőnek nem minősülő nagyobb zárt facsoportok. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB), őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok), J2 (láp- és mocsárerdők (RA)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): üde és nedves cserjések (P2a)
- Natura 2000 élőhelyek: 91E0*-Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: -
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységhez tartozó fás élőhelyek a legelőterület részét képezik, ennek megfelelően bennük bizonyos mértékű legeltetés és fahasználat folytatása javasolt.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

A kezelési egység egész területe országos jelentőségű védett természeti területen található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő gyepek esetében a fentiekén túl „A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásában lévő gyepterületek gazdasági hasznosításának természetvédelmi szabályzata”-ban foglalt előírásokat szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása. (E17)
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása. (E29)
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31)
- Őshonos fafajú állományok véghasználatát során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában. (E38)
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67)
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68)
- Legeltethető állatfaj: kecske. (GY69)
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70)
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységhez tartozó őshonos fafajú, erdőnek nem minősülő faállományok fontos elemei a Natura 2000 területet alkotó természetközeli élőhely-együttesnek. A legelőgazdálkodásba való bekapcsolásuk biztosítja a fás növényzetnek teljes záródásának megakadályozását, ezáltal javítja a jelölő élőhelyek bizonyos erdőssztyepp típusú fajainak életfeltételeit. A környező gyepek védelme érdekében szükséges a fás állományok mentesítése az inváziós fásszárúaktól. Mivel az őshonos fafajú erdőállományok aránya a tervezési területen csekély, indokolt véghasználat során számottevő területi lefedettséggel az idős

állományrészletek meghagyása, és a holtfa védelme.

(a) Kezelési egység kódja: KE-8

(b) Kezelési egység meghatározása:

A tervezési terület egységes tömböt alkotó legmagasabb természetességi állapotú és természeti értékű jelölő élőhelynek minősülő erdőrészletei. Ezek – az erdőtömbön áthaladó csatorna területének kivételével – az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőterületek. Általános élőhelyi besorolásukat tekintve alföldi keményfás ligeterdők, és azok puhafás, láperdei jelleget is viselő származékai. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): keményfás ártéri erdők (J6), láp- és mocsárerdők (J2)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): patakparti és lápi magaskórósok (D5)
- Érintett erdőrészletek: Nyírábrány 7/G, 8/A, 8/B, 8/F, 8/G, 8/TII.
- Védett természeti területet érintő erdőrészletek: A kezelési egység területén található összes erdőrészlet a Hajdúsági Tájvédelmi Körzet része, fokozottan védett terület.
- Natura 2000 élőhelyek: 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*), 91E0*-Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 6410-Kékperjés láprétek meszes, tőzeges, vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: turbánliliom (*Lilium martagon*), széleslevelű nőszőfű (*Epipactis helleborine*), tojásdad békakonty (*Neottia ovata*), zergeboglár (*Trollius europaeus*), fehér zászpa (*Veratrum album*), ugarcsiga (*Helix lutescens*), díszes nyárfacincér (*Saperda perforata*), diófocincér (*Aegosoma scabricorne*), párducfoltos hangyaleső (*Dendroleon pantherinus*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Mivel a kezelési egység egésze fokozottan védett területen található, gazdálkodás csak természetvédelmi kezelési tevékenység részeként értelmezhető. Ennek során az alábbi alapvető irányelvek érvényesítése szükséges:

Lehetőség szerinti legkisebb mértékű beavatkozás: A kezelési egységhez tartozó jelölő élőhelyek kis kiterjedése, tágabb táji kontextusban erős elszigeteltsége miatt minden emberi beavatkozás kockázatot jelent. Ezért mindaddig, amíg a természetes folyamatok érvényesülése elegendő az élőhelyi jelleg dinamikus fenntartásához – még akkor is, ha az a gazdaságosan fenntartható erdőképtől esetleg távoli erdőállapotot jelent – a beavatkozásoknak azokra a tényezőkre kell szorítkozniuk, amelyek a természetes folyamatokat gátolják.

Természeteshez közeli erdőszerkezet megőrzése: A kezelési egység területén az idősebb és érett korú állományokra jellemző, elegyfajok részvételével előálló lombkoronabeli színteztettség, az élőhelynek megfelelő összetételű és sűrűségű cserjeszint fenntartása mellett

kiemelten fontos a vastag álló és fekvő holtfa megfelelő mennyiségű jelenlétének biztosítása. A fafajösszetétel kialakításánál külön figyelmet javasolt fordítani a magyar kőris (*Fraxinus angustifolia* subsp. *danubialis*) megfelelő arányának megőrzésére a megfelelő termőhelyeken a jelölő állatfaj díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) állomány védelmének érdekében.

Folyamatos erdőborításra való törekvés, dinamikus korszerkezet kialakítása: Az esetleges felújítások során biztosítani szükséges, hogy az érett korú/idős állományok megszakítatlan mátrixot képezzenek, azaz ne alakuljanak ki jelentős területű, idős állományokat egymástól elszigetelőfelújítási területek. Ugyanakkor a felújítások megfelelő térbeli és időbeli elrendezésével nagyobb erdőtömb szintjén is változatos korszerkezet alakulhasson ki. A dinamikus korszerkezet kialakítása érdekében célszerű a felújításokat nem csupán az idősebb, hanem a viszonylag fiatalabb állományok részterületein is megkezdeni. Érdemes megfontolni az átalakító üzemmód bevezetését.

Kiméletes felújítási technológia: A nagyobb kiterjedésű tarvágásos, teljes talajelőkészítéssel járó felújítást haváriaesetektől eltekintve kerülni szükséges. Felújítás során törekedni szükséges a lékes, esetleg mikrotarvágásos beavatkozásra, a vágásterületet 0,5, lehetőség szerint 0,25 hektárnál kisebb területegységekre célszerű korlátozni. A fenti méretháron belül a nagyobb méretű vágásterületek esetében – különböző korhadtsági fokú holt fát is tartalmazó – hagyásfacsoportok meghagyása javasolható. A termőhelynek megfelelő elegyfajok telepítésével is szükséges elősegíteni a mielőbbi záródást.

Inváziós fajok terjedésének megakadályozása: A tervezési területen minden tájidegen inváziós faj terjedését, megtelepedését szükséges meggátolni. Az esetleges felújítási területek térbeli tervezésénél javasolt elsősorban az intenzíven terjedő fásszárúak nagyobb arányával jellemezhető foltokban megkezdeni a felújítást, hogy az inváziós fafajok gócpontjai is egyúttal megszüntethetők legyenek. Intenzíven terjedő tájidegen fafajok alkotta, vagy azok nagy arányával jellemezhető állományok közelében kerülni szükséges az erőteljesebb bontást vagy lékek nyitását. Nevelővágások során az inváziós terjedésre hajlamos tájidegen fafajok lehetőség szerint maradéktalan eltávolítására szükséges törekedni. Gyéritések és egyézségügyi termelések során az intenzíven terjedésre hajlamos tájidegen fafajok magszóró, vagy potenciálisan magszóró példányainak eltávolítása javasolt, hogy elsőbbséget élvezzen. A felújítások peremi (általában vadvédelmi kerítés nyomvonalát kísérő) sávjában folyamatosan szükséges gondoskodni az inváziós növényfajok (zöld juhar (*Acer negundo*), amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*)) eltávolításáról. Kerülni szükséges minden erdőgazdálkodási vagy azt kísérő beavatkozás során olyan helyzetek kialakítását, ami inváziós fajok megtelepedését tartósan elősegítő gócpontokat hoz létre (pl. tuskóprizmák, különböző depóniák, erdőgazdasági utak karbantartásakor kialakuló, majd nem karbantartott földhányások, árkolás).

A természetvédelmi célkitűzésekkel összehangolható vadlétszám kialakítása: A vad magasabb arányú jelenléte, ami veszélyeztetheti az erdő értékes gyepszintjét és a felújítások sikerét. Ennek érdekében a vadlétszám szabályozását szolgáló vadászati tevékenység hatékonyságát növelni szükséges.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

Nyírbátori erdőtervezési körzet körzeti erdőterve (Érvényes: 2015.01.01 - 2024.12.31). Ügy száma: HBG/01/07824-1/2014. Kelt: 2014. november 16.

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezései.

A kezelési egység egész területe országos jelentőségű, fokozottan védett természeti területen található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökzöld vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés. (E03) */Megjegyzés: A fenntartandó állapotnak talán leginkább a fatermelést nem szolgáló üzemmód felel meg. Az optimális vízviszonyok fennmaradása mellett az állományok természetes dinamikája fennmaradhat, amennyiben az inváziós fajok irtására rendszeresen sor kerül. Ez a munka tehát okvetlenül szükséges! Ez az üzemmód lehetőséget ad arra is, hogy nem kívánatos hatások érvényesülése esetén az esetlegesen szükségessé váló felújítások is elvégezhetőek legyenek./*
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt). (E08)
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével. (E09)
- A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása. (E12)
- Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása. (E17)
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- Az erdőrésztben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m³/ha, kifejezetten vastag (többségében 30 cm mellmagassági átmérő feletti) odvas, böhönc, fészkelő- és bűvőhelynek alkalmas élő fák kijelölése és folyamatos fenntartásának biztosítása. (E22)
- Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban. (E26)
- A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása. (E27)
- Természetes-, természet szerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása. (E28)
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31)
- Természetes, természet szerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése. (E33)
- Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása. (E47)
- Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal. (E51) */Megjegyzés: A katasztrófális események, vagy nem várt változások miatt esetlegesen szükségessé váló felújítások esetén a helyszín vízállapotát figyelembe véve az eredeti puhafa fajok (fehér nyár, törékeny fűz, fehér fűz), illetve a keményfás ligeterdő fafajai (magyar kőris, kocsányos tölgy, szilfajok) használata javasolt, ami kiegészíthető pl. bibircses nyírral, madárcseresznyével, vadkörtevel, vadalmával, mezei juharral. Felújításokban a mézgás éger használata nem javasolt./*
- Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása. (E57) */Megjegyzés: Az eredeti puhafa fajok (fehér nyár, törékeny fűz, fehér*

fűz), illetve a keményfás ligeterdő fafajai (magyar kőris, kocsányos tölgy, szilfajok) használata javasolt.

- Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése. (E65)
- Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően. (E68)
- Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően. (E73)
- Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása. (E75)
- Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők. (E82)
- Fakitermelés tervezése során az érintett erdőrészeket korosztály-eloszlásának javítása. Térben változó erélyű nevelővágások végzése, az alsó szint és az átlagkornál fiatalabb egyedek kímélete. (E84)
- A letermelt faanyag április 30-ig történő elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében. (E86)
- Fakitermelés csak augusztus 15. és február 28. között végezhető. (E88)
- Kártevők elleni védekezésnél biológiai módszerek (feromoncsapdák, elterelő anyagok) alkalmazása. (E97)
- Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani. (VA02)
- A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető. (VA03)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A javasolt intézkedések célja, hogy a tervezési terület legértékesebb, csaknem teljes egészében magas természetességű erdőállományainak egységes tömböt alkotó részén a folyamatos erdőborításhoz közelítő, és a jelölő állatfaj díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) igényei szempontjából is elfogadható állapot fenntartása mellett biztosítható legyen a megújulásra képes, inváziós fajok terjedésével szemben ellenálló erdőállapot kialakítása. Az élőhely védelme érdekében, különösen az inváziós fajok jelenléte, valamint az idős állományokhoz kötődő jelölő fajok igényei miatt szükséges bizonyos (tér- és időbeli, technológiai) korlátozásokat tekintetbe venni. A tervezési egység területén található tisztás (Nyírábrány 8/TI1 erdőrészlet) számos védett, a fa- és cserjeállomány teljes záródását nem toleráló faj kizárólagos élőhelye a tervezési területen belül, fenntartása ezért szükséges. A nagyvadállomány (kiemelten a vaddisznó) létszámának csökkentése a felújítások sikere, és az erdő értékes gyepszintjének védelme érdekében fontos feladat.

(a) Kezelési egység kódja: KE-9

(b) Kezelési egység meghatározása:

A tervezési terület védett, illetve fokozottan védett területén található, alacsonyabb természetességű őshonos, illetve tájidegen vagy erdészeti hibrid fajokkal elegyes fajú erdőterületei. Ezek kivétel nélkül az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőterületek. További jellemzője a kezelési egységnek, hogy térben a magasabb természetességi állapotú KE-8 kezelési egységgel érintkezve, akörül mintegy pufferzónát alkotva helyezkedik el.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): keményfás ártéri erdők (J6), őshonos fajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB), őshonos fajú fiatalosok (P1)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): nemesnyárasok (S2), mocsárrétek (D34)
- Érintett erdőrészek: Nyírábrány 7/H, 7/I, 7/J, 8/C, 8/D, 8/E, 8/H, 8/TI2, 72/A.
- Natura 2000 élőhelyek: 91E0*-Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*); 6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
- Érintett közösségi jelentőségű fajok: díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: ugarcsiga (*Helix lutescens*)

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Mivel a kezelési egység egésze – a Nyírábrány 72/A erdőrészlet kivételével – fokozottan védett területen található, ezért ezen a területen gazdálkodás csak természetvédelmi kezelési tevékenység részeként értelmezhető. A Nyírábrány 72/A erdőrészlet védett természeti területen található. Az erdőgazdálkodás során az alábbi alapvető irányelvek érvényesítése szükséges:

Természeteshez közeli erdőszerkezet és fajokösszetétel kialakítása: A kezelési egység területén a tájidegen, illetve erdészeti hibrid fajokkal elegyes állományaiban szerkezetátalakításra szükséges törekedni. A cél a termőhelynek megfelelő őshonos erdőkre jellemző, elegyfajok részvételével előálló lombkoronabeli színteztettség, az élőhelynek megfelelő összetételű és sűrűségű cserjeszint kialakítása, és a vastag álló és fekvő holtfa megfelelő mennyiségű jelenlétének biztosítása. A fajokösszetétel kialakításánál külön figyelmet javasolt fordítani a magyar kőris (*Fraxinus angustifolia* subsp. *danubialis*) megfelelő arányának biztosítására a megfelelő termőhelyeken a jelölő állatfaj díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) állomány megőrzésének érdekében.

Folyamatos erdőborításra való törekvés, dinamikus korszerkezet kialakítása: Az esetleges felújítások során biztosítani szükséges, hogy az érett korú/idős állományok megszakítatlan mátrixot képezzenek, azaz ne alakuljanak ki jelentős területű, idős állományokat egymástól elszigetelő, (felújítási területek). Ugyanakkor a felújítások megfelelő térbeli és időbeli elrendezésével nagyobb erdőtömb szintjén is változatos korszerkezet alakulhasson ki. A dinamikus korszerkezet kialakítása érdekében célszerű a felújításokat nem csupán az idősebb, hanem a viszonylag fiatalabb állományok részterületein is megkezdeni. Érdemes megfontolni az átalakító üzemmód bevezetését.

Kiméletes felújítási technológia: A nagyobb kiterjedésű tarvágásos, teljes talajelőkészítéssel

járó felújítást lehetőség szerint kerülni szükséges. Felújítás során törekedni szükséges a lékes, esetleg mikrotarvágásos beavatkozásra, a vágásterületet legfeljebb 1, lehetőség szerint 0,5 hektárnál kisebb területegységekre célszerű korlátozni. A fenti mérethatáron belül a nagyobb méretű vágásterületek esetében – különböző korhadtsági fokú holt fát is tartalmazó – hagyásfacsoportok meghagyása javasolható. A termőhelynek megfelelő elegyfajok telepítésével is szükséges elősegíteni a mielőbbi záródást.

Inváziós fajok terjedésének megakadályozása: A tervezési területen minden tájidegen inváziós faj terjedését, megtelepedését szükséges meggátolni. Az esetleges felújítási területek térbeli tervezésénél javasolt elsősorban az intenzíven terjedő fásszárúak nagyobb arányával jellemezhető foltokban megkezdeni a felújítást, hogy az inváziós fajok gócpontjai is egyúttal megszüntethetők legyenek. Intenzíven terjedő tájidegen fajok alkotta, vagy azok nagy arányával jellemezhető állományok közelében kerülni szükséges az erőteljesebb bontást vagy lékek nyitását. Nevelővágások során az inváziós terjedésre hajlamos tájidegen fajok lehetőség szerint maradéktalan eltávolítására szükséges törekedni. Gyérítések és egyézségügyi termelések során az intenzíven terjedésre hajlamos tájidegen fajok magszóró, vagy potenciálisan magszóró példányainak eltávolítása javasolt, hogy elsőbbséget élvezzen. A felújítások peremi (általában vadvédelmi kerítés nyomvonalát kísérő) sávjában folyamatosan szükséges gondoskodni az intenzíven terjedő, illetve inváziós fajok – akác (*Robinia pseudoacacia*), kései meggy (*Prunus serotina*) – eltávolításáról. Kerülni szükséges minden erdőgazdálkodási vagy azt kísérő beavatkozás során olyan helyzetek kialakítását, ami inváziós fajok megtelepedését tartósan elősegítő gócpontokat hoz létre (pl. tuskóprizmák, különböző depóniák, erdőgazdasági utak karbantartásakor kialakuló, majd nem karbantartott földhányások, árkolás).

A természetvédelmi célkitűzésekkel összehangolható vadlétszám kialakítása: A vad magasabb arányú jelenléte, ami veszélyeztetheti az erdő értékes gyepszintjét és a felújítások sikerét. Ennek érdekében a vadlétszám szabályozását szolgáló vadászati tevékenység hatékonyságát növelni szükséges.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

Körzeti erdőterv: Guthi erdészeti tervezési körzet erdőterve (Érvényes: 2014.01.01. - 2023.12.31). Ügy szám: IX-G-001/13170/14/2012. Kelt: 2014. december 1.

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezései.

A kezelési egység egész területe országos jelentőségű védett, illetve fokozottan védett természeti területen található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés. (E03) /*Megjegyzés: Az elérendő természeti állapot kialakításának talán leginkább az átalakító üzemmód felelne meg. Ez lehetővé tenné a lékes, illetve mikrotarvágásos beavatkozásokat a változatos korszerkezet és elegyarányok kialakítása érdekében, melynek során a minimális talajbolygatásra kell törekedni. Mindezen közben az inváziósan terjedő fásszárú növények folyamatos visszaszorítása is szükséges./*

- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt). (E08)
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével. (E09)
- A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása. (E12)
- Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé - a díszes tarkalepke védelmében - legalább 10 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel). (E14)
- A gyéritések és véghasználatok során legalább 5 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. (E16)
- Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban. (E26)
- A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása. (E27)
- Természetes-, természetyszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása. (E28)
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása. (E29)
- Természetes, természetyszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése. (E33)
- Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal. (E51) */Megjegyzés: A lékes felújítások során törekedni kell az elegyfajok bevitelére. Elsősorban a keményfás ligeterdő fafajai (magyar kőris, szilek, kocsányos tölgy) javasolhatók, kifejezetten vizes termőhelyen a fehér nyár és a helyi fűzfajok, ami kiegészíthető pl. bibircses nyírral, madárcseresznyével, vadkörtevel, vadalmával, mezei juharral A mézgás éger ültetése kifejezetten kerülendő! Javasolt a nagy területű, nem láperdő jellegű ültetett mézgás égeresek ilyen jellegű elegyítése, fokozatos átalakítása (pl. 8 C erdőrészlet)./*
- Az erdőfelújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása. (E57) *Megjegyzés: Elsősorban a keményfás ligeterdő fafajai (magyar kőris, szilek, kocsányos tölgy) javasolhatók, kifejezetten vizes termőhelyen a fehér nyár és a helyi fűzfajok./*
- Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése. (E65)
- Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.. (E75)
- A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31)
- Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágyszárú és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő

megakadályozása. (E83)

- Kártevők elleni védekezésnél biológiai módszerek (feromoncsapdák, elterelő anyagok) alkalmazása. (E97)
- Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani. . (VA02)
- A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető. (VA03)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A területen a szerkezetátalakításra kell törekedni.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár (beépítés, vonalas létesítmények kialakítása) nem javasolható.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A javasolt intézkedések a tervezési terület őshonos, vagy tájidegen/erdészeti hibrid fajokkal elegyes fafajú, szerkezeti jellemzőiben viszonylag alacsony természetességű, és az intenzíven terjedő idegenhonos növényfajok inváziójának kevésbé ellenálló erdőállományaiban az összetételbeli és szerkezeti természetesség növelésére irányulnak. Ezáltal hosszabb távon ezekben az erdőkben a termőhely nyújtotta feltételek keretei között a többszintes, változatos koreloszlású, a természetes felújulás feltételeit lehetővé tevő, és az intenzíven terjedő tájidegen fásszárúaknak ellenálló állományok kialakítása a cél. Mindez jelölő állatfaj díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) igényei szempontjából is kedvező. A tervezési egység területén található tisztás (Nyírábrány 8/TI2 erdőrészlet) számos védett, a fa- és cserjeállomány teljes záródását nem toleráló faj élőhelye, fenntartása ezért szükséges. A nagyvadállomány (kiemelten a vaddisznó) létszámának csökkentése a felújítások sikere, és az erdő értékes gyepszintjének védelme érdekében fontos feladat.

(a) Kezelési egység kódja: KE-10

(b) Kezelési egység meghatározása:

A tervezési terület jellemzően nem őshonos fafajú, vagy őshonos elegyet is tartalmazó, de ültetvényyszerű, alacsony természetességű erdőterületei. Ezek az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőterületek. A kezelési egység átfed védett területtel.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): akácültetvények (S1); nemesnyárasok (S2), ültetett erdei- és feketefenyvesek (S4)
- A kezelési egységben csekély kiterjedésben előforduló egyéb élőhelytípusok (Á-NÉR 2011 kódok szerint): őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), nem őshonos fafajok spontán állományai (S6)
- Érintett erdőrészletek: Nyírábrány 7/A, 7/NY2, 20/A, 20/B, 21/G, 21/H, 21/J, 71/A.
- Natura 2000 élőhelyek: –

- Érintett közösségi jelentőségű fajok: –
- Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Az érintett erdőrészek közül a Nyírábrány 7/A, 7/NY2, 71/A természetvédelmi elsődleges rendeltetésű, a Nyírábrány 20/A, 20/B, 21/G, 21/H, 21/J gazdasági rendeltetésűek. Fatípus szerint található köztük akác, erdei fenyves, nemesnyaras, égeres állomány. Az érintett erdőterületeken a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, mindazonáltal az fáhasználatok és a később esedékes felújítások során az intenzíven terjedő idegenhonos és nem tájhonos fásszáruak visszaszorítására, és lehetőség szerint őshonos fafajú állomány kialakítására szükséges törekedni. Különösen érvényes mindez a védett természeti területen elhelyezkedő, akácos faállományú erdőrészekre.

(e) Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások:

Körzeti erdőterv: Guthi erdészeti tervezési körzet erdőterve (Érvényes: 2014.01.01 - 2023.12.31). Ügy szám: IX-G-001/13170/14/2012. Kelt: 2014. december 1.

Magántulajdonban lévő erdők esetén a „VP4—12.2.1-16 – Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések” VP felhívás.

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény rendelkezései.

A kezelési egység egész területének egy része (Nyírábrány 7/A, 7/NY2, 71/A) országos jelentőségű védett természeti területen található, ezért kötelező előírásként a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Javasolt előírások:

- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során. (E18)
- Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal. (E51) /Megjegyzés: A szárazabb termőhelyű akácok, erdeifenyvesek esetében a kocsányos tölgyes, hazai (fehér, szürke) nyáras, ezüsthársas főfafajú állomány kialakítása javasolható, legalább az erdőrészlet gyepekkel érintkező 20 méteres sávjában (lehetőség szerint egészén). A nedvesebb termőhelyű nemesnyárasok esetében a keményfás ligeterdőkre jellemző kocsányos tölgy, magyar kőris, és szilfajok alkotta állományok, vagy a puhafás ligeterdőkhez hasonló hazai (fehér, szürke) nyáras, fűzes állományok kialakítása javasolható./
- Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása. (E54) /Megjegyzés: A szárazabb termőhelyű akácok, erdeifenyvesek esetében a kocsányos tölgyes, hazai (fehér, szürke) nyáras, ezüsthársas főfafajú állomány kialakítása javasolható, legalább az erdőrészlet gyepekkel érintkező sávjában. A nedvesebb termőhelyű nemesnyárasok esetében a keményfás ligeterdőkre jellemző kocsányos tölgy, magyar kőris és szilfajok alkotta állományok, vagy a puhafás ligeterdőkhez hasonló hazai (fehér, szürke) nyáras, fűzes állományok kialakítása javasolható./
- Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése. (E65)

- Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása. (E75)
- Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, száruzás) történő megakadályozása. (E83)
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)
- Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani. (VA02)

(f) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A területen a szerkezetátalakításra kell törekedni.

(g) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan gazdálkodáshoz nem köthető javaslat nem merül fel.

(h) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén található erdőket részben intenzív terjedésre képes tájidegen fafajok alkotják, részben olyan tájidegen fafajú állományok, amelyekben nagy mennyiségben jelennek meg spontán módon ezek az erős invázióra képes fajok – kiemelten az akác és a zöld juhar. Ezek a fajok terjedésük révén veszélyt jelentenek a tervezési terület jelölő élőhelyeire. A kezelési egység területén egyik oldalról fontos cél az erdők fenntartása (mint pufferterületek), ugyanakkor mérsékelni (lehetőség szerint kiküszöbölni) szükséges az inváziós fajok terjedésének veszélyét. A javasolt intézkedések célja – amely reálisan csak közép- és hosszabb távon kivitelezhető – hogy az itt található erdők intenzív terjedésre nem képes, – s ha a termőhelyi adottságok lehetővé teszik – őshonos fafajokból álljanak.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

A terület egészére vonatkozóan szükséges megoldani a lápi-lápréti (részben jelölő) élőhelyek és a közösségi jelentőségű fajok vízigényének biztosítását. A Natura 2000 területen áthaladó csatornák és árkok (mindenekelőtt a II. „Nagy-ér” főfolyás) kulcsszerepet játszanak a terület vízháztartásában. Emiatt szabályozható, és különösen a nyári aszályos időszak vízellátását is megoldó vízkormányzás kialakítása szükséges a csatornán. A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság jelenleg két vízvisszatartó műtárgyat is üzemeltet a csatornán, amely azonban csak a terület egy részére vonatkozóan képes javítani a vízellátást. Szükséges megvizsgálni annak lehetőségét, hogy a csatorna további szakaszain lehetséges-e újabb vízvisszatartó műtárgy segítségével hozzájárulni a terület vízháztartásának további javításához. Ezen túl a terület egyéb részein haladó kisebb árkok fenékküszöbvel való ellátása is javasolható.

A további élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1. fejezetben, a kezelési egységekre vonatkozó kezelési javaslatokkal egységes szerkezetben tárgyalja. Az élőhelyrekonstrukciós javaslatok összefoglalóan a következők:

KE-1 és KE-3: A korábban kezelés hiányában becserjésedett-fásodott gyepeken a cserjés visszaszorítása révén az elszigetelt fátlan élőhelyek összeköttetésének javítása, egyúttal a

gyep helyreállítása (bizonyos facsoportok, cserjések megfelelő arányú meghagyásával, kíméletével).

KE-6: A természetközeli élőhelyek peremén található szántók füves élőhellyé alakítása, majd kaszálóként vagy legelőként való hasznosítása, esetleg honos fafajjal történő erdősítése.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A tervezési terület jelölő fajainak védelme alapvetően az élőhelyek megfelelő kezelésén keresztül biztosítható, a 3.2.1. fejezetben részletezett élőhelykezelési javaslatok alapján. Specifikus fajvédelmi intézkedések nem indokoltak.

A **réti angyalgyökér** (*Angelica palustris*) védelmét szolgáló intézkedések elsősorban a KE-3 kezelési egységre vonatkozóan érvényesülnek.

A **nagy tűzlepke** (*Lycaena dispar*) védelmét szolgáló intézkedések elsősorban a KE-1, KE-2, KE-3, KE-4 kezelési egységre vonatkozóan érvényesülnek.

A **díszes tarkalepke** (*Euphydryas maturna*) védelmét szolgáló intézkedések elsősorban a KE-8, KE-9, és részben a KE-1 és KE-3 kezelési egységekre vonatkozóan érvényesülnek.

A **harántfogú törpecsiga** (*Vertigo angustior*) védelmét szolgáló intézkedések elsősorban a KE-3 és KE-5 kezelési egységekre vonatkozóan érvényesülnek.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében a területen monitorozás nem zajlik.

A tervezés alapját jelentő 1:10.000 léptékű élőhelyterképezés, illetve a jelölő fajokra vonatkozó botanikai és zoológiai felmérés 2015-ben készült el a teljes területre nézve. A további kutatás és monitorozás tekintetében a 2015-ös felmérés eredményeit célszerű alapállapotnak tekinteni.

A jövőben szükséges a területen a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének és természetességének, valamint a jelölő fajok állományának nyomon követése.

A **jelölő élőhelyek** monitorozására javasolható ideális esetben 5, de legalább 10 évente az NBmR protokoll szerinti élőhelyterképezés elvégzése. Az élőhelyek ennél ritkábban végzett monitorozása vélhetőleg nem ad megfelelő lehetőséget az esetlegesen beinduló negatív folyamatok megváltoztatását célzó idejében történő beavatkozásra. Javasolt a jelölő élőhelyek (91E0*-Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*), 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*), 6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*), 7230-Mészkedvelő üde láp- és sásrétek) állományainak változását is egy-egy mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre, illetve erdőkre vonatkozó módszertan.

Réti angyalgyökér (*Angelica palustris*): A terület jelölő növényfajának - réti angyalgyökér (*Angelica palustris*) - monitorozására az azonos módszertannal NBmR protokoll szerinti 3 évente végzett felmérés javasolható, tekintettel a kicsiny elterjedési területű, sérülékeny állományra. Ha erre kapacitáshiány miatt nincs lehetőség, akkor minimálisan az 5 évente, az élőhelyterképezéssel összehangolt ciklusokban végzett monitorozás javasolható.

Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*): A faj kutatottsága a tervezési területen egyelőre közepes mértékű, ezért indokolt a célzott felmérések folytatása. A lepkefaj monitorozásának javasolt időintervalluma minimálisan 3, optimálisan pedig 5 év, különös tekintettel arra, hogy a populációk érzékenyen reagálhatnak az egyes évek időjárására, valamint egyéb külső hatásokra, ezért pontosabb adatokhoz, becslésekhez és elemzésekhez több év tendenciáit együttesen szükséges ismerni, illetve értékelni.

A monitorozás és populációbecslés tekintetében javasolt az alábbi módszerek (illetve ezek kombinációjának) alkalmazása:

1. Transzekt mentén történő egyedszámlálás, amely történhet a mintavételi helyszín teljes végigjárásával vagy pedig az adott élőhely méretétől függően kijelölt, a faj számára legoptimálisabb növényzetű gyepeket célzó útvonalon. Az ilyen módszerrel történő felmérés esetén indokolt rögzíteni a lepkék előfordulási adatainak GPS-koordinátáit, továbbá a mintavételi ösvény kezdő- és végpontjának (vagy akár a gyalogosan megtett út valamennyi pontjának) koordinátáit.
2. A monitorozás történhet standard jelölés-visszafogás alkalmazásával. Megfelelő élőhely, továbbá optimális időjárási körülmények esetén ez a módszer eredményezi a legpontosabb adatokat, különösen akkor, ha a mintavételek a teljes rajzási időszakot lefedik.
3. Lárvák számlálásával az élőhelyen előre kijelölt mintavételi kvadrátokban.

Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*): A faj kutatottsága a tervezési területen egyelőre közepes mértékű, ezért indokolt a célzott felmérések folytatása. A díszes tarkalepke monitorozásának javasolt időintervalluma minimálisan 3, optimálisan pedig 5 év, különös tekintettel arra, hogy a populációk érzékenyen reagálhatnak az egyes évek időjárására, valamint egyéb külső hatásokra, ezért pontosabb adatokhoz, becslésekhez és elemzésekhez több év tendenciáit együttesen szükséges ismerni, illetve értékelni.

A monitorozás és populációbecslés tekintetében javasolt az alábbi módszerek (illetve ezek kombinációjának) alkalmazása:

1. Hatékony megoldást jelent az érintett erdőtagokban vagy erdőrészekben kijelölt mintavételi ösvények (transztek) mentén történő egyedszámlálás. Az ilyen módszerrel történő felmérés esetén indokolt rögzíteni a lepkék előfordulási adatainak GPS-koordinátáit, továbbá a mintavételi ösvény kezdő- és végpontjának (vagy akár a gyalogosan megtett út valamennyi pontjának) koordinátáit.
2. A monitorozás történhet standard jelölés-visszafogás alkalmazásával. Megfelelő élőhely, továbbá optimális időjárási körülmények esetén ez a módszer eredményezi a legpontosabb adatokat, különösen akkor, ha a mintavételek a teljes rajzási időszakot lefedik.
3. A lárvaészkek számlálása ugyancsak kiváló eredményt nyújthat, különösen akkor, ha a rajzás időszakában jelölés-visszafogással történő adatrögzítésre is sor került. Fontos, hogy a vizsgálatokat gyakorlott szakember végezze, mert a lepkefaj hernyójának fészkei terepen esetenként összetéveszthetők lehetnek más rovarfajok szövedékeivel.
4. A felmérés történhet petecsomók keresésével és számlálásával a fiatalabb magyar kőris, illetve magas kőris fák leveleinek vizsgálata útján. E módszernek számos előnye van, hiszen a petecsomók keresése:
 - (a) csaknem bármely napszakban és időjárási körülményektől függetlenül végezhető;
 - (b) pontosabb képet nyújthat a populációméretéről (különösen más mintavételi

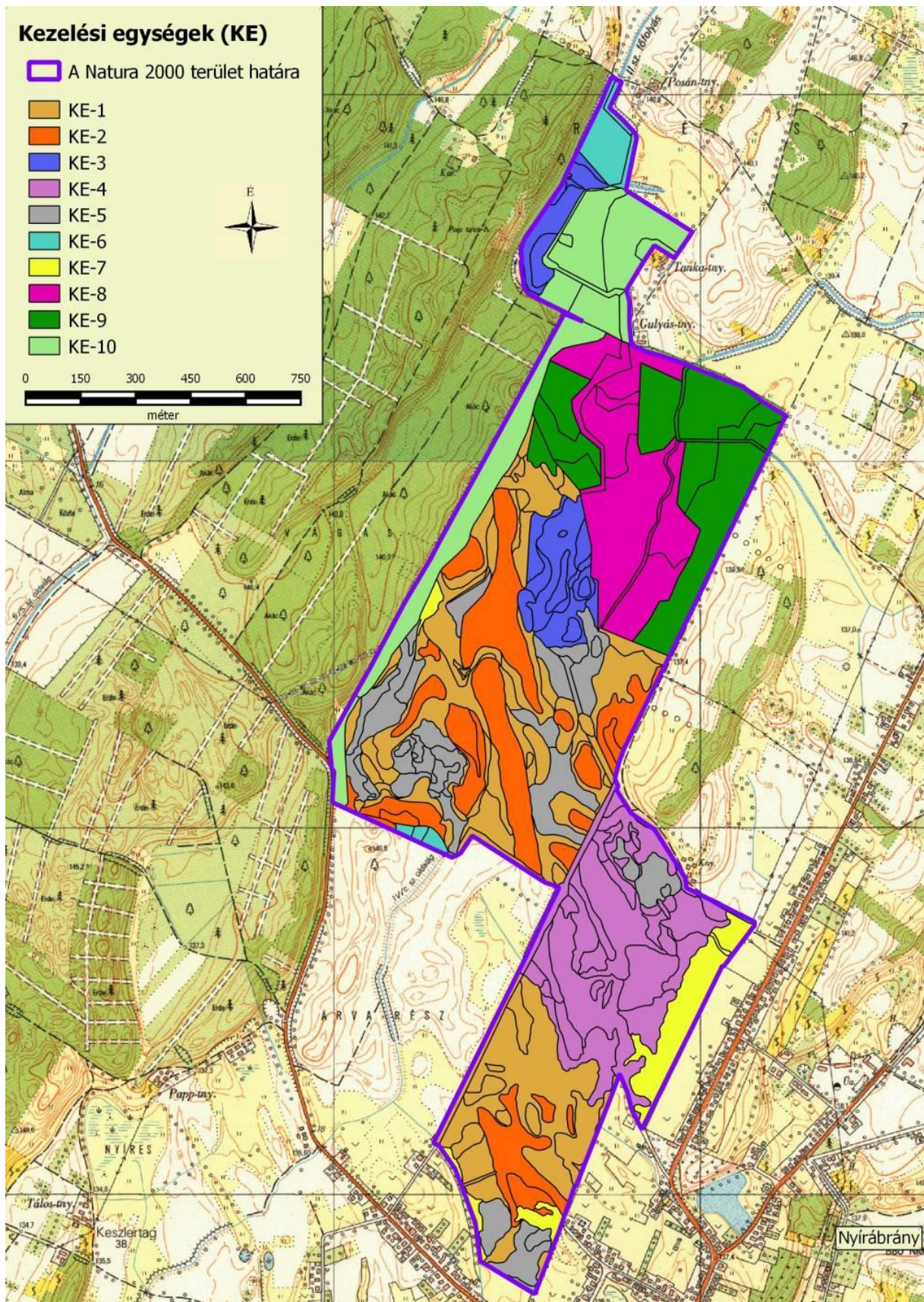
eljárásokkal kombinálva), mint önmagában csak a lepkék észlelésén alapuló megfigyelés;

- (c)hatékonyan végezhető, mivel a nőtény lepkék csak fiatalabb kőrisek viszonylag alacsonyan (1 – 6 méter magasságban) elhelyezkedő leveleire petéznek, ezért a vékonyabb törzsek lehajtásával egyszerre vizsgálható az összes levél fonákja.
5. Célravezető eljárást jelent az áttelelt hernyók számlálása avarszinten lehatárolt, 1 m²-es kvadrátokban (az élőhely több pontján megismételve). E módszer alkalmazása esetén a valós értékekhez minél jobban közelítő becslés érdekében javasolt hektáronként legalább 15-20 mintavételi egység kijelölése.
 6. Kiegészítő jelleggel célszerű vizsgálni a nőtény lepkék, illetve az általuk lerakott peték termékenységét. Az állatok második lárvastádiumukig laboratóriumi körülmények között tarthatók, majd a hernyófészkek még az átnyaralás (aestiválás) időszaka előtt visszahelyezhetők az eredeti kőrifákra (nem érdemes fogságban nyaraltatni, illetve teleltetni a lárvákat, mert ilyen esetekben ez elhullás mértéke a természetben tapasztaltakhoz képest aránytalanul magasabb).
 7. Ugyancsak kiegészítő eljárásként alkalmazható a parazitáltság meghatározása az áttelelés után begyűjtött lárvák felnevelése útján. Ilyen esetben egy-egy kvadrátból legfeljebb 10-10 lárvát begyűjtése indokolt. A bábból kikelt darazsakat a pontos meghatározás érdekében szakemberhez kell eljuttatni, az ép és egészséges lepkéket pedig eredeti élőhelyükön el lehet engedni [a díszes tarkalepke lárváinak jellemzően három parazitája van: *Cotesia acuminata* (Hymenoptera: Braconidae); *Cotesia melitaeorum* (Hymenoptera: Braconidae); *Erycia fatua* (Diptera: Tachinidae)].

Harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*): A terület jelölő csigafajainak esetében, mivel élőhelyük viszonylag konzervatív és annak változása jól nyomon követhető, az NBmR protokoll szerint 5 évente, az élőhelytérképezéssel lehetőleg azonos ciklusokban végzett monitorozás javasolható.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése.



Kezelési egységek elhelyezkedése a tervezési területen (2015.)

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési területre egészére alapvetően a 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet az irányadó.

A tervezési terület nagyrészt (155,62 ha) az országos jelentőségű Hajdúsági Tájvédelmi Körzet része, mely területrészre a 130/2007. (XII. 27.) számú KvVM rendeletben foglaltak határoznak meg további szabályokat. 42,71 ha fokozottan védett terület. Az érintett erdőterület jelentős része fokozottan védett, ami jelentősen befolyásolja a gazdálkodás lehetőségeit.

Ezen túl a terület országos ökológiai hálózat magterület övezetének része (ld. 1.6. fejezet).

A fent hivatkozott Natura 2000 területen belül országos jelentőségű védett természeti terület a lápként oltalmat élvező „ex lege” védett terület is, melyre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

„A tervezési terület nagyobb része (109,35 ha) a Magyar Állam tulajdonában és a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében van, míg további 47,3 ha a Nyírerdő Zrt. vagyonkezelésében (erdőterületek). Mintegy 5,1% a magántulajdon aránya. A terület 2,8%-a van a Liget Természetvédelmi Közalapítvány tulajdonában.”A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében lévő, haszonbérleti szerződés keretében hasznosított területek hasznosítása során be kell tartani a haszonbérleti szerződésben foglalt előírásokat.

A rét és legelő művelési ágú területek kis részén kaszálnak, nagyobb részükön szarvasmarhát legeltetnek. A nedvesebb réti területek egy részén ma művelésre alkalmatlan mocsár-láp, illetve rekettyés társulások alakultak ki az elmúlt évtizedekben. A nem védett területeken kis mértékben tapasztalható a rét művelési ágú területek beszántása. A tervezési terület egy része szántó, amelyeknek nagy részén egyéves kultúrákat, illetve kisebb részben lucernát termesztnek. A szántóként nyilvántartott területek egy részén nemesnyár-telepítés történt.

A tervezési terület nagyobb része (109,35 ha) a Magyar Állam tulajdonában és a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében van, míg további 47,3 ha a Nyírerdő Zrt. vagyonkezelésében (erdőterületek). Mintegy 5,1% a magántulajdon aránya. A terület 2,8%-a van a Liget Természetvédelmi Közalapítvány tulajdonában. A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

Bevezetés

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014-2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások

egy részének felhasználása még nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014-2020 közötti időszak végeztével – hasonlóan a 2007-2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. és 2022. évre átmeneti időszakot hirdettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti években a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus előre láthatóan 2023-tól indul, és 2027-ig tart.

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az állami természetvédelem honlapján:

http://termeszetvedelem.hu/user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken: <https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523>

A jelenlegi támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan intézkedés elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.

Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetőek el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 intézkedés mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is.

Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrésztlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

Az előírás-javaslatokelsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak.

Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előíráscsoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, másodlagos erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.

Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei

ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A tervezési területen elérhető támogatások rövid ismertetése

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer 2014. évi adatok alapján a Nyírábrányi Kis-Mogyorós különleges természetmegőrzési terület Nyírábrány közigazgatási területét érintve 5 fizikai blokkban található. Az érintett fizikai blokkok területnagyságának megközelítőleg 70 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető. Az azonosítók évenként változnak, így a táblázat csak tájékoztató jellegű. A Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer (MePAR) legfrissebb adatai a <https://www.mepar.hu/> honlapon érhetőek el.

A fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

MePAR Blokkazonosító	Teljes terület (ha)	Támogatható terület (ha)	KAT
L1V1J-6-11	4,92	4,68	0
L1W7J-E-11*	14,75	5,88	0
LDV1E-F-11*	151,31	0,00	0
LFJEE-L-11	52,19	48,26	0
L3N1J-2-11*	78,02	59,22	0

* Az adott MEPAR-blokknak nem a teljes területe fed át a Natura 2000 terület területével.

Egységes területalapú támogatás (SAPS):

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008. (IV. 24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszereit tartalmazza.

2015-től önállóan nem, csak a zöldítés támogatással együtt igényelhető.

Zöldítés támogatás:

A zöldítés keretében elnyert támogatási összeget kifejezetten az éghajlat és a környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra kell fordítani. Elsődleges célja, hogy a mezőgazdasági tevékenységet végzők egyre nagyobb mértékben járuljanak hozzá a mezőgazdaság alapját is képező környezet és természeti erőforrások megőrzéséhez.

A zöldítés három különböző gyakorlat összessége: állandó gyepterületek fenntartása; terménydiverzifikáció (azaz a növénytermesztés diverzifikálása, változatosabbá tétele), illetve az ökológiai jelentőségű területek kijelölése (EFA). A zöldítés három gyakorlata nem minden esetben különül el egymástól.

Fontos, hogy a zöldítés támogatást csak az egységes területalapú (SAPS) támogatással érintett területek után lehet igényelni.

Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (VP-4-10.1.1-15 és VP-4-10.1.1-16.)

Középhosszú távú támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett pályázat szabályozza. A támogatás fő céljai a vidéki területek fenntartható fejlődésének támogatása, a környezet állapotának megőrzése és javítása, a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés csökkentése, környezetvédelmi szolgáltatások biztosítása, a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítése. Kiemelten kívánja továbbá támogatni a biodiverzitás megőrzését a

természetes életkörülményeik között (a gazdaságban), a természet, a víz, és a talaj védelmét a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakításával, a környezettudatos gazdálkodás és fenntartható tájhasználat kialakításával.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések:

A Natura hálózat gyep hasznosítású területeire a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól értelmében speciális földhasználati előírások vonatkoznak, melyek betartása többletköltséget, illetve bevételkiesést jelentenek a gazdálkodók számára. A Vidékfejlesztési Program keretében pályázható „VP4-12.1.1-16. - Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések” kompenzációs támogatás ezeknek a többletköltségeknek, valamint kieső bevételeknek az ellentételezésére szolgál.

Ehhez hasonlóan létezik a Vidékfejlesztési program keretében erdős területekre vonatkozó „VP4-12.2.1-16 - Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések” támogatás is. A Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott, magánjogi tulajdonban lévő Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz a felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezésére az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente, változó összegű kompenzációs támogatás igényelhető.

Erdő-környezetvédelmi kifizetések:

A Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett „VP4-15.1.1-17 - Erdő-környezetvédelmi kifizetések” pályázat célja a tudatos erdő-környezetvédelmi gazdálkodási módok elterjesztése, a fafajok adaptációs készségének növelése, az egyes területeken az erdőtípus, fafaj-összetétel, illetve gazdálkodási mód megváltoztatása. A kiírás alapján kizárólag magánjogi erdőgazdálkodó és települési önkormányzat kaphat támogatást a jogerős erdőtervvel rendelkező, Országos Erdőállomány Adattárban szereplő erdőrészletben történő örökérvényű erdőgazdálkodásra, erdőállományok kézimunka igényes ápolására, illetve természetkímélő anyagmozgatásra.

Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása

A „VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO 15) és VP-4-11.1.-11.2.-18 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO 18)” pályázat célja egyrészt a konvencionális területek ökológiai művelés alá vonásának ösztönzése, másrészt az ökológiai művelésbe vont területeken a gazdálkodási mód fenntartása, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett pályázat szabályozza.

Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása

A VP5-8.2.1-16 számú felhívás célja a fásítások, mezővédő erdősávok rendszerének kialakítása, fás legelők területének növelése a jelenlegi erdőzónában és az alföldi erdőssztyepp területeken, hozzájárulva a mezőgazdasági és az állattenyésztési termelékenység növeléséhez.

Erdősítés támogatása

A VP5-8.1.1-16 számú célja a klímaváltozás hatásainak csökkentése, a szél és vízerózió elleni védekezés, valamint a faanyag, mint környezetbarát nyersanyag és megújuló energiaforrás iránti növekvő igény kielégítése érdekében az erdőterület növelésének támogatása.

Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó

beruházások

A VP5-8.5.1.-16 számú felhívás a meglévő erdő természetességi állapotához képest magasabb természetességi állapotú, vagy a sarjeredetű állomány helyett magasabb ökológiai értékű, legalább azonos természetességű, nem sarj eredetű állomány létrehozását kívánja előmozdítani.

Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése

A VP4-15.2.1.1-16 számú felhívás célja a klíma rezisztens fajok biztosítása, fajok evolúciós potenciáljának fenntartása a genetikai változatosság megőrzése a fajok alkalmazkodóképességének érdekében.

Erdészeti, genetikai erőforrások fejlesztése

A VP4-15.2.1.2.-17 számú felhívás célja a magyarországi erdészeti fajok genetikai erőforrásainak megőrzésével a meglévő genetikai változatosságot, mint az alkalmazkodóképesség alapját és fajok evolúciós potenciálját hosszútávon megvédeni és fenntartani.

Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése

A VP5-8.3.1-17 számú erdőgazdálkodás biztonsága érdekében szükséges fokozott figyelmet fordítani az erdőtüzek kialakulásának megelőzésére – a pályázati felhívás ehhez biztosít megfelelő támogatást.

Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása

A VP5-8.4.1.-16 számú támogatás célja az erdőtüzek vagy egyéb természeti katasztrófák – az éghajlatváltozással összefüggő eseményeket is beleértve és a katasztrófaesemények által károsított erdőgazdálkodási potenciál helyreállítása.

Erdei termelési potenciál mobilizálást szolgáló tevékenységek

A VP5-8.6.2-16 számú felhívás célja az erdők gazdasági értékének növelése olyan erdészeti beavatkozásokkal, amelyek által az erdők nagyobb mértékben képesek ellátni gazdasági értékteremtő funkcióikat.

Ide kell érteni azokat a beavatkozásokat is, amelyek hatásai nem azonnal, hanem a jövőben várható fahasználatok során tapasztalhatók.

Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése

A VP4-8.5.2.-17 számú felhívás célja, hogy a magyar erdők közjainak ingyenes elérhetőségének lehetősége jelentősen bővüljön.

Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

A VP5-8.6.1-17 számú felhívás célja az erdőgazdálkodás hatékonyságának javításához és a természetközeli erdőgazdálkodási módok elterjedéséhez szükséges eszközök és géppark kialakításának ösztönzése, valamint az erdei termékek és melléktermékek gazdasági hasznosításához szükséges elsődleges feldolgozást szolgáló gépek és berendezések biztosítása, beleértve a lokális megújuló energiarendszer kiszolgálást, faipari feldolgozás előkészítését szolgáló gépeket, technológiát is.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások:

A Vidékfejlesztési Program keretében a „VP4-4.4.1-16. - Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások” pályázat alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre,

amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Ugyancsak a Vidékfejlesztési Program keretében van lehetőség pályázni Vízvédelmi célú nem termelő beruházások kivitelezésére. A „VP4-4.4.2.1-16 - Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: létesítmények kialakítása, fejlesztése”, illetve a „VP4-4.4.2.2-16 - Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: vízvédelmi és vizes élőhely létrehozása, fejlesztése” támogatások alapvető célja területi vízviesszatartás elősegítése, illetve a felszíni és a felszín alatti víztesteket érő terhelések, szennyezések csökkentése, megakadályozása, mind az éghajlatváltozással összefüggő problémák minimalizálása, mind a biodiverzitás megőrzése, mind a vizeink mennyiségi és minőségi védelmének biztosítása céljából.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyep- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés, azonban egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés nincs hatályban. Ebből adódóan nincsenek speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyep természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A jelenlegi agrártámogatási rendszer további javítása érdekében javasolható, hogy támogatást lehessen igényelni olyan mezőgazdaságilag nem hasznosított területeken, ahol néhány fontos beavatkozással jelentős természeti értékek fenntartását lehet elősegíteni (pl. invazív növények irtása, vízelvezetés megszüntetése stb.) Ezek többnyire olyan élőhelyek, ahol épp a gazdálkodás hiánya teszi lehetővé a közösségi jelentőségű értékek fennmaradását.

Mivel ezek a területek rendszerint nem támogatható területrészek, így a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, cserjéseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak intenzív jellegű gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

Az erdőterületek vonatkozásában a jelenlegi természetvédelmi szempontokat elősegítő támogatási rendszer szinte kizárólag magánerdőgazdálkodók számára elérhető. Támogatás igénybevételére nem jogosult önkormányzat, költségvetési szerv, valamint az a gazdálkodó szervezet, amelyben a Magyar Állam tulajdoni hányada eléri vagy meghaladja az 50%-ot. Szükséges lenne ezért olyan támogatási formákat és konstrukciókat kidolgozni és alkalmazni, amelyek állami erdőkben is lehetővé tesznek bizonyos – erdőgazdálkodási, továbbá nem is okvetlenül az erdőgazdálkodás szűken vett körén belül értelmezhető, de erdőterületen történő – beavatkozásokat.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is. A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi

szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, sajátos ökoszisztéma szolgáltatásait, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást, vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni, az inváziós fajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatban folyamatban van egy” A Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, bemutatás és szemléletformálás egységes eszközrendszerének kialakítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén”(pályázati azonosító KEHOP-4.1.0-15-2016-00012) elnevezésű Környezet és Energetikai Hatékonyság Operatív Program keretében megvalósuló pályázat, melynek fő célkitűzése a Natura 2000 területek bemutatása, megismertetése, a Natura 2000 területek társadalmi elfogadottságának növelése. A fejlesztés keretében négy fő tevékenység megvalósításával kívánjuk elérni a Natura 2000 területekkel kapcsolatos tájékoztatás, bemutatás és szemléletformálás eszközrendszerének fejlesztését: Mobil kiállítási anyag összeállítása; A HNPI egyes tanösvényeinek, bemutató területeinek, belépési pontjainak interaktív bemutatási elemekkel történő fejlesztése; A HNPI bemutatóhelyeinek interaktív bemutatási elemekkel történő fejlesztése; Kommunikációs eszközök fejlesztése. A pályázat tervezett befejezési dátuma 2021. április 30. Költségvetése 554 834 623 Ft. A Teleki-legelőn egy információs tábla került kihelyezésre a projekt keretében.

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatos pályázat nincs folyamatban, sem tervezési fázisban.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Kifejtve a 3.4.2. pont alatti táblázatban, összevontan a kommunikáció címzettjeivel.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Felhasznált kommunikációs eszközök:	Kommunikáció címzettjei:	Időpont, helyszín	Egyéb információ
Egyeztető fórum	<ul style="list-style-type: none"> • gazdálkodók • a Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyongazdálkodói • a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok • egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság 	2017.04.26. (Nyírábrány)	Részvevők száma: 10
Önkormányzati közzététel	<ul style="list-style-type: none"> • gazdálkodók • a Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyongazdálkodói • a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok • egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság 	2017.04.18-28. (Nyírábrány)	Kifüggesztés darabszáma: 1
Honlap	<ul style="list-style-type: none"> • gazdálkodók • a Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyongazdálkodói • a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok • egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság 	2017.04.12-től <i>meghatározott ideig letölthető volt.</i>	http://www.e-misszio.hu/n2
Érintettek levélben vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	<ul style="list-style-type: none"> • a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok 	2017.04.12-21. között	Kiküldött értesítések darabszáma: 79 levél + 176 e-mail

A kommunikáció szervezése, lebonyolítása, tartalma:

1. Az egyeztető fórum időpontjának és helyszínének egyeztetése megtörtént az érintett szakmai tervezőkkel, természetvédelmi örökkel és a tájegységvezetővel, valamint a fórum helyszínének otthont adó Nyírábrányi Művelődési Házzal (2017. április).
2. A fenntartási terv letölthetővé vált és a véleményezhetőségről cikk jelent meg a kommunikációban résztvevő E-misszió Egyesület honlapján (2017.04.12).
3. Az érintett önkormányzat (Nyírábrány) 2017.04.18-28. között 10 napra kifüggesztette a fenntartási tervet.
4. Az érintettek jelentős köre a fenntartási terv társadalmi egyeztetésének folyamatáról, a tervek véleményezhetőségéről, a véleményezés módjairól és határidejéről postai levélben (és/vagy e-mailben) értesítésre került. Az értesítő levelek célcsoportok szerinti egyedi összeállítással kerültek kiküldésre (2017.04.12-21. között) és tartalmazták a véleményezéshez szükséges információkat (terület kód, név, érintett települések, véleményezési határidő, egyeztető fórum időpontja stb.). A címzettek köre, az értesítés módja, a tőlük érkezett válaszok, valamint a rájuk adott tervezői válaszok a 4. sz. mellékletben találhatóak.

5. Az érintettek felé meghirdetett időpontban és helyszínen, 2017.04.26-án 8:30 órai kezdéssel a Nyírábrányi Művelődési Házban (4264 Nyírábrány, Ábrányi Kornél tér 5.) az egyeztető fórum megtartásra került, melyről emlékeztető és fotó dokumentáció készült. A fórumon 10 fő vett részt.
6. A beérkezett véleményeket és észrevételeket a kommunikációban közreműködő szakértő összefoglalta, és a tervkészítő, valamint a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság részére eljuttatta.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Társadalmi egyeztetést követően 11 címzett részéről érkezett visszajelzés a Natura 2000 fenntartási tervvel kapcsolatban. A legtöbb véleményt megyei szervek küldték meg. Emellett voltak országos, régiós, megyéken túlnyúló hatáskörű szervek, önkormányzat, HNPI-től földterület bérlő is a véleményezőők között. A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság részt vett a fenntartási terv egy részének elkészítésében.

A legfontosabb beérkezett vélemények a 3.4.3.1. táblázatban láthatóak.

3.4.3.1. A legfontosabb beérkezett vélemények:

Kommunikáció címzettje	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal	- levél, és/v. email értesítés - kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum	Igen [Állami főépítész] (- A terv nem tartalmaz az épített környezetre vonatkozó megállapításokat, nem derül ki, hogy van-e ilyen elem. - Javasol kiegészítést az érintett települések településszerkezeti tervének, HÉSZ szabályozási tervének és a valós területhasználatok térképi bemutatásával, s ebből fakadó javaslatokkal. - Véleménye szerint a fennt. terv célkitűzéseit a települések településrendezési eszközeiben lehet és kell érvényre juttatni.)	Levélben	Nem	Az észrevételekben megfogalmazottak túlmutatnak a fenntartási terv keretein.
HB M-i Kormányhivatal, Debreceni Járási Hivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Osztály	- levél, és/v. email értesítés - kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum	Igen (- A területen régészeti lelőhely található. - Felhívja a figyelmet a 2001.LXIV.trv. 3.§-ra [kulturális örökség védelme], a 9. és 10.§-ra [elkerülés, mértékletes igénybevétel, eredeti helyen való megőrzés], a 19.§-ra [földmunka	Levélben	Nem	Az észrevételekben megfogalmazottak túlmutatnak a fenntartási terv keretein.

		elkerülése, a mentő feltárás költségei]. - Kéri rögzíteni a tervben a Miniszterelnökség nyilvántartásában szereplő aktuális adatokat. - Az elfogadott tervet kéri megküldésre.)			
Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság	- levél, és/v. email értesítés - kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum	Igen (- A terv nem tartalmaz olyan szövegrészt, amellyel kapcsolatban szót emelne. - Ismerteti igazgatóságuk érintettségét a területen [Nagy-ér, 9,10,101 csatorna, belv.védelmi szakasz: 09.12]. - Hivatkozik korábbi természetvédelmi korlátozásokra, amelyek akadályozták feladatai ellátásában. - Hivatkozik hatályos jogszabályokra [1995.LVII.trv.16.§., 120/1999.Korm.rend.3.§.] és kéri a tervet úgy véglegesíteni, hogy a fennt. terv előírásai ne korlátozzák a jogszabályokban rögzített feladataik elvégzését [részletesen felsorolja őket].)	Levélben	Igen	A Megalapozó dokumentáció 1.3.3.4. Vízgazdálkodás fejezetében a csatornák karbantartási és fenntartási munkái és a természetvédelmi korlátozások közötti konfliktus megfogalmazásra került.
A területileg illetékes állami természetvédelmi vagyonkezelőtől (HNPI) földterületet bérlők (1 levél)	- levél, és/v. email értesítés - kifüggesztés - honlap - egyeztető fórum	Igen (- Igyekszik együttműködni a HNPI-vel. - Egyes területeken szerinte a jelenleg megengedett képest plusz szárazításra lenne szükség. - Sok az őshonos fa, amihez nem lehet hozzányúlniuk, így viszont nem tudnak ott legeltetni sem.)	Fórumon	Nem	A megfogalmazott észrevételek konkrét kezelési feladatokhoz kapcsolódnak, a fenntartási terv eredeti megfogalmazásaiban (amely mintegy keretjavaslatként értelmezhető), mivel azok a javasolt beavatkozásoknak nem mondanak ellent – nem szükséges emiatt módosítás, kiegészítés.

3.4.3.2. A legfontosabb észrevételek, amelyek alapján a terv módosításra került:

A Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság észrevétele alapján a Megalapozó dokumentáció 1.3.3.4. Vízgazdálkodás fejezetében megfogalmazásra került a természetvédelmi korlátozások és a belvízvédelmi célú fenntartási munkálatok igénye közötti konfliktus.



AGRÁRMINISZTERIUM

Nyilatkozat

A HUHN20027 Nyírábrányi Kis-Mogyorós különleges természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve megfelel az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4. §. (4) bekezdésben foglalt tartalmi és formai követelményeknek. A Natura 2000 fenntartási tervet a Natura 2000 fenntartási tervek Szakmai Bizottsága elfogadta.

A HUHN20027 Nyírábrányi Kis-Mogyorós Natura 2000 területre vonatkozó fenntartási tervet, az agrárminiszter megbízásából, jóváhagyta:



Balczó Bertalan
természetvédelemért felelős helyettes államtitkár

Budapest, 2021. május „12.”

